

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PSIHOLOGIJO

ANITA VONČINA

Podoba in ugled psihologov v Sloveniji

Magistrsko delo

Ljubljana, 2021

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PSIHOLOGIJO

ANITA VONČINA

Podoba in ugled psihologov v Sloveniji

Magistrsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Eva Boštjančič

Ljubljana, 2021

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Evi Boštjančič za vso pomoč, strokovno podporo in priložnosti za učenje, ki mi jih je ponudila tekom najinega sodelovanja.

Iz srca se zahvaljujem tudi najbližjim, ki so v času študija vedno verjeli vame. To magistrsko delo ne bi nastalo brez njihove ljubezni in spodbudnih besed.

Izvleček

Številne raziskovalne organizacije izvajajo študije o poklicnem ugledu in podobi, med njimi pa je le malo takšnih, ki raziskujejo ugled in podobo poklica psihologa. Podoba in ugled poklica psihologa sta v svetu ter v slovenskem okolju še precej neraziskana, zato bomo v magistrskem delu natančneje preučili to področje. Zanimalo nas je, do kakšnih razlik v ugledu in podobi poklica psihologa je prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016, ko so na Oddelku za psihologijo prvič analizirali ugled in podobo poklica psihologa. Poleg tega nas je zanimalo, ali prihaja do razlik pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa med psihologi samimi in preostalimi udeleženci raziskave. Ugotavljali smo tudi, ali se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja. Podatke smo zbirali jeseni 2020, s pomočjo spletnega vprašalnika. Na vzorcu 722 oseb smo ugotovili, da se ugled in podoba poklica psihologa v štirih letih nista bistveno spremenila. Ugled poklica psihologa je med dvanajstimi možnimi poklici ostal na petem mestu, do statistično pomembnih razlik v podobi poklica psihologa pa je prišlo samo na dimenzijah egoistični in potrpežljivi. Ugotovili smo tudi, da si psihologi pri ocenjevanju ugleda in podobe podajajo boljše ocene, v primerjavi z drugimi udeleženci. Prav tako smo spoznali, da se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja. Gre za eno od prvih raziskav o ugledu in podobi poklica psihologa v Sloveniji, s katero želimo prispevati k boljšemu razumevanju tega področja ter psihologom in drugim posameznikom omogočiti vpogled v to, kako jih zaznava širša javnost.

Ključne besede: poklici, psihologi, poklicni ugled, podoba, stališča

Image and occupational status of psychologists in Slovenia

Abstract

Many research organizations conduct studies on occupational status and image but there are only few that research the occupational status and image of the profession of a psychologist. The image and occupational status of the profession of a psychologist are still quite unexplored in the world as well as in the Slovene environment, so we will examine the field in more detail in the master's thesis. We were interested in what differences in the occupational status and image of the profession of a psychologist occurred in 2020, compared to 2016, when the Department of Psychology first analyzed this area. In addition, we were interested in whether there were differences in the assessment of the occupational status and image of the profession of a psychologist between the psychologists themselves and the rest of the participants in the research. We also determined whether the image of the profession of a psychologist differs from the image of the professions of doctors, teachers and managers. Data were collected in the autumn of 2020, using an online questionnaire. On a sample of 722 people, we found out that the image and occupational status has not changed significantly in four years. The occupational status of the profession of a psychologist remained in fifth place among the twelve possible professions, and there were statistically significant differences in the image of the profession of a psychologist only in the dimensions of selfish and patient. We also found out that psychologists evaluate themselves better than other participants. We realized that the image of the profession of a psychologist is different from the image of the professions of doctors, teachers and managers. This is one of the first researches on the occupational status and image of the profession of a psychologist in Slovenia, contributing to a better understanding of this field and providing psychologists and other individuals with an insight into how they are perceived by the general public.

Keywords: occupations, psychologists, occupational status, image, attitudes

KAZALO VSEBINE

Uvod	5
Poklic psihologa	6
Poklicna identiteta	8
Povezanost konceptov podobe, ugleda in zaupanja	8
Podoba	9
Podoba poklica	10
Ugled	11
Ugled poklica	12
Zaupanje	13
Zaupanje v poklic	14
Pregled raziskav o podobi, ugledu, zaupanju in odnosu do poklica psihologa	14
Podoba poklica psihologa	14
Ugled poklica psihologa	16
Zaupanje do poklica psihologa	16
Odnos do poklica psihologa	17
Povzetek dosedanjega znanstvenega raziskovanja	18
Namen in raziskovalna vprašanja ter hipoteze	19
Metoda	20
Udeleženci	20
Pripomočki	20
Postopek	20
Rezultati	22
Razprava	30
Ugled poklica psihologa v letih 2016 in 2020	30
Podoba poklica psihologa v letih 2016 in 2020	31
Vpliv bližine do psihologa pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa	31
Podoba poklica psihologa v primerjavi s podobo poklica zdravnika, učitelja in managerja	33
Omejitve in predlogi za nadaljnje raziskovanje	34
Zaključki	35
Reference	36
Priloge	43
Priloga 1: Vprašalnik o ugledu in podobi poklicev (Kline in Boštjančič, 2016)	43

Uvod

V SSKJ (2014) je ugled opredeljen kot zelo dobro mnenje, ki ga ima več ljudi o kom zaradi njegovih lastnosti ali dejanj. Ugled poklica predstavlja kolektivni in subjektivni konsenz o poklicnem statusu (Xu in Leffler, 1992) oz. se nanaša na položaj posameznika v družbi (Nakao in Treas, 1994). Podoba je opredeljena kot celota vseh čutnih zaznav in miselnih medsebojnih odnosov, ki jih z entiteto povezuje posameznik (Enis, 2001). Podoba poklica predstavlja ideologijo ali skupna prepričanja na družbeni ravni o pomenu poklicnega članstva, glede na družbeni status, sposobnosti in vzorce vedenja posameznih članov (Caplow, 1954). Zgrajena je skozi čas in temelji na različnih zgodovinskih, družbenih, kulturnih in političnih dejavnikih (Grandy in Mavin, 2011).

Pregled literature na področju podobe in ugleda poklica psihologa kaže, da je raziskav, ki bi se ukvarjale z omenjeno tematiko, razmeroma malo. V tuji literaturi je objavljenih precej raziskav, ki se osredotočajo predvsem na ugled in podobo zdravnikov, medicinskih sester, profesorjev in učiteljev (npr. Corso, 2005; Červenka, 2004; Frank, 2018; Skinner in Clemence, 2019), malo pa je raziskav, ki vključujejo poklic psihologa (npr. Nunnally in Kittros, 1985; Rotter in Stein, 1971; Thumin in Zebelman, 1967; Webb in Speer, 1985). Med pregledom literature se je prav tako izkazalo, da je novjših raziskav, ki bi vključevale psihološki poklic, malo (npr. Brunner idr., 2020). Raziskave, ki vključujejo poklic psihologa, so bile večinoma objavljene med letoma 1950 in 2000. V Sloveniji raziskav, ki bi proučevale podobo in ugled poklica psihologa, praktično ni. Obstoječe študije podobe in ugleda vključujejo druge poklice, ki so pogosti tudi v tuji literaturi, in sicer predvsem zdravnike, medicinske sestre, profesorje in učitelje.

V uvodu bomo najprej predstavili poklic psihologa in na kratko obravnavali pojem poklicne identitete. Predstavili bomo, kako so koncepti podobe, ugleda in zaupanja medsebojno povezani. Nato bomo natančneje predstavili koncept podobe in podobe poklica, poleg tega pa bomo predstavili tudi pojem ugleda in ugleda poklica. Ker se v raziskavah poleg konceptov podobe in ugleda poklica pogosto pojavlja tudi termin zaupanja v poklic, bomo obravnavali tudi ta pojem.

Glede na to, da v slovenskem okolju še ni bilo objavljene raziskave o ugledu in podobi poklica psihologa, smo se odločili to področje natančneje preučiti. Leta 2016 so na Oddelku za psihologijo že izvedli raziskavo o podobi in ugledu različnih poklicev, v katero je bil vključen tudi poklic psihologa. Študija ni bila javno objavljena, ampak zgolj predstavljena v sklopu letnega srečanja alumnov Oddelka za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Namen naše magistrske raziskave je s pomočjo istega Vprašalnika o ugledu in podobi poklicev (Kline in Boštjančič, 2016) ugotoviti, ali sta se podoba in ugled poklica psihologa v štirih letih spremenila. Zanimalo nas bo, ali je pri ugledu poklica psihologa v letu 2020 prišlo do razlik, v primerjavi z ugledom poklica psihologa v letu 2016. Prav tako nas bo v raziskavi zanimalo, ali se je podoba poklica psihologa, ki jo bomo ugotavljali s pomočjo nekaterih lastnosti oz. pridevnikov, v letu 2020 razlikovala od podobe poklica psihologa v letu 2016. Ugotavljali bomo, ali prihaja do razlik pri ocenjevanju podobe in ugleda poklica psihologa, takrat ko: a) ocene podajajo osebe, ki psihologov osebno ne poznajo, b) ocene podajajo posamezniki, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu in c) ocene podajajo psihologi sami. Raziskovali bomo tudi, ali se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja. Za te poklice smo se odločili, ker so si s poklicem

psihologa sorodni po izobrazbi, poleg tega pa psihologi na različnih področjih dela lahko sodelujejo z zdravniki, učitelji ali managerji.

Z magistrskim delom želimo predvsem prispevati k boljšemu razumevanju podobe in ugleda poklica psihologa. S tem lahko izvemo, kako poklic psihologa zaznava širša javnost in ali te zaznave v večji meri nastanejo na podlagi neposrednih oz. posrednih izkušenj, ali so oblikovane na podlagi medijev. Spoznavamo lahko tudi, ali in na kakšen način različni dogodki v svetu vplivajo na dojemanje poklica psihologa in si posledično lažje razlagamo, zakaj je do tega prišlo. Upamo, da bi z magistrskim delom ustvarili temelje za nadaljnje raziskovanje tega področja, saj bi bilo podobo in ugled poklica psihologa zanimivo in vredno raziskovati tudi v prihodnje.

Poklic psihologa

V začetku bomo predstavili, kako je opredeljen poklic psihologa in na katerih področjih dela najpogosteje deluje. Poklic je vrsta dela, ki ga posameznik opravlja, ga je opravljal ali bi ga lahko opravljal. Za poklic je značilno, da je sestavljen iz niza del, katerih naloge in dolžnosti so si zelo podobne (ZRSZ, 2010a). Poklice razvrščamo s pomočjo standardne klasifikacije poklicev SKP-08. Ta vsebuje kratke opise najznačilnejših nalog oz. tipičnih vrst del, ki so značilne za poklice, razvrščene v posamezne skupine poklicev (SURS, 2011).

Društvo psihologov Slovenije opredeljuje psihologa kot strokovnjaka, ki je zaključil univerzitetni študij psihologije in si pridobil naziv univerzitetni diplomirani psiholog (Društvo psihologov Slovenije, 2018a). V študijskem letu 2009/2010 se je na Oddelku za psihologijo Univerze v Ljubljani začel izvajati bolonjski program študija, ki nadomešča stari program. Zaradi omenjene spremembe je zahtevano, da študent zaključi dve stopnji študija psihologije. Prva stopnja traja tri leta, druga pa dve leti. S prvo stopnjo pridobi naziv diplomirani psiholog/diplomirana psihologinja (dipl. psih., UN), z drugo stopnjo pa strokovni naziv magister psihologije/magistrica psihologije (mag. psih.) in šele takrat je osebi omogočen vstop v opravljanje poklica psihologa (Oddelek za psihologijo, b. d.).

V SKP-08 je psiholog opredeljen kot oseba, ki raziskuje in proučuje duševne procese ter vedenje človeka kot posameznika in skupin, ob tem pa uporablja znanje za spodbujanje osebnega, socialnega, izobraževalnega ali poklicnega prilagajanja in razvoja (SURS, 2018).

V SKP-08 je prav tako navedeno, da delo psihologa vključuje:

- a) pripravljanje in izvajanje testov za merjenje duševnih, fizičnih in ostalih značilnosti (denimo inteligenca, sposobnost, nadarjenost, intelektualni potencial itd.), razlago in vrednotenje rezultatov ter dajanje nasvetov;
- b) analizo vpliva dednih, socialnih, poklicnih ter ostalih dejavnikov na mišljenje in vedenje posameznika;
- c) vodenje posvetovalnih ali terapevtskih pogovorov s posamezniki in skupinami ter izvajanje spremljajočih storitev;
- d) vzpostavljanje potrebnih stikov (denimo stikov s člani družine, izobraževalnimi ustanovami ali delodajalci) ter svetovanje o možnih rešitvah in odpravljanju težav;
- e) proučevanje psiholoških faktorjev v diagnozah, zdravljenje in preprečevanje duševnih bolezni, čustvenih in osebnostnih nepravilnosti in posvetovanje z drugimi strokovnjaki;
- f) pripravo in oblikovanje strokovnih besedil ter poročil;
- g) pripravo in oblikovanje testov za določanje uspeha, diagnosticiranje in napovedovanje za učitelje ter načrtovanje učnih metod in vsebine;

- h) opravljanje raziskav o sestavi dela, delovnih skupinah, morali, motivaciji, nadzoru in upravljanju;
- e) razvijanje teorij, modelov in metod za tolmačenje in opisovanje vedenja ljudi (SURs, 2018).

Psiholog se mora pri svojem delu ravnati po etičnem kodeksu psihologov. To je zapis najpomembnejših načel, po katerih se ravnaajo psihologi pri svojem delu. Kodeks je podpora psihologom pri sprejemanju odločitev in pri ravnanju, ko pride do etičnih dilem, hkrati pa je tudi zaščita uporabnikov psiholoških storitev pred neprimernimi in škodljivimi obravnavami. Z udejanjanjem etičnih načel se krepí zavezanost psihologov k visokim standardom ter kakovosti psihološkega dela, kar vpliva na višje zaupanje javnosti do psihološke stroke (Društvo psihologov Slovenije, 2018b).

Psihologi delujejo na različnih področjih, najbolj osnovna pa so: klinično in zdravstveno področje, pedagoško področje ter področje organizacije in dela (Društvo psihologov Slovenije, 2018a). Ameriško psihološko združenje ločuje klinično in zdravstveno področje. Klinično področje ocenjuje in obravnava duševne, čustvene ter vedenjske motnje. Vključuje kratkotrajne krize in težja kronična stanja. Nekateri psihologi obravnavajo izključno specifične težave (npr. fobije, klinično depresijo), drugi se osredotočajo na specifično populacijo (npr. mladostniki, družine ali pari, etnične manjšine, starostniki). Psihologi na kliničnem področju se pogosto posvetujejo z zdravniki zaradi zdravstvenih težav klientov, saj lahko zdravstvene težave izhajajo iz psiholoških vzrokov. Psihologi na zdravstvenem področju pa ugotavljajo, kako biološki, psihološki in sociološki dejavniki vplivajo na zdravje ter bolezni. Raziskujejo, kako pacienti obvladujejo bolezen in zakaj nekateri ljudje ne upoštevajo navodil zdravnikov. Prav tako jih zanima, kakšni so najbolj učinkoviti načini spreminjanja nezdravih življenjskih navad in razvijajo strategije zdravstvenega sistema, ki imajo ugoden vpliv na čustveno ter fizično blagostanje ljudi (American Psychological Association, 2011).

Pedagoško področje se osredotoča na učinkovitost poučevanja in učenja. Psihologi pri tem upoštevajo številne dejavnike, kot so sposobnosti, motivacija ter učinek različnih kultur in etničnosti na razred. Šolski psihologi zagotavljajo celovito psihološko storitev za otroke, mladostnike in družine v šolah. Pogosto ocenjujejo in vrednotijo učence ali dijake, svetujejo staršem in šolskemu osebju ter vodijo različne intervencije, kadar je to potrebno (American Psychological Association, 2011).

Področje organizacije in dela uporablja psihološke principe in metode raziskovanja v delovnih okoljih z namenom izboljšanja produktivnosti, zdravja in kakovosti poklicnega življenja. Psihologi so lahko HR strokovnjaki, ki organizaciji pomagajo s kadrovanjem, usposabljanji in razvojem kadra. Delodajalcu lahko v procesu zaposlovanja zagotovijo psihološka testiranja ali druge veljavne selekcijske postopke. Psihologi so prav tako lahko zaposleni kot svetovalci za upravljanje na področju strateškega načrtovanja, vodenja kakovosti in spopadanja z organizacijskimi spremembami (American Psychological Association, 2011).

Za psihologe obstajajo še številne druge možnosti, npr. delo na področju športa, vojske, sodstva, prometa, ekologije, raziskovalnega dela in podobno (Društvo psihologov Slovenije, 2018a). Pomembno je, da ima psiholog dobre psihofizične sposobnosti, saj je njegovo delo stresno in zahteva umirjeno čustveno odzivanje. Psiholog mora biti pri svojem delu prožen in ne sme dovoliti, da ga težave drugih prevzamejo ali so mu v breme (ZRSZ, 2010b).

Poklicna identiteta

Najprej bomo predstavili nekaj opredelitev poklicne identitete, nato pa še vplive, ki jih ima na posameznika. Poklicno identiteto si posamezniki pripišejo v kontekstu dela (Dutton idr., 2010). Je posameznikova podoba o tem, kdo je kot strokovnjak (Slay in Smith, 2011). Poklicna identiteta zajema skupek kvalitet, prepričanj, vrednot, motivov in izkušenj, ki jih posamezniki upoštevajo pri njenem oblikovanju (Schein, 1978). Prikazuje nam kaj posameznik dela in pogosto tudi, kakšne veščine in spretnosti ima (Pratt idr., 2006).

Poklicna identiteta vpliva na posameznikovo blagostanje (Tajfel in Turner, 1979), saj osebo lahko varuje pred depresijo in tesnobo (Thoits, 1983). Do tega pride, ker ljudje pogosto svojo vrednost in sposobnosti ocenjujejo na podlagi svojih različnih identitet (Cooley, 1902). Posamezniki, ki se identificirajo s poklicno vlogo, pogosto pridobijo določene psihološke koristi, npr. občutek učinkovitosti in samospoštovanja (Ervin in Stryker, 2001). Identificiranje s cenjenim poklicem posameznikom dovoljuje, da dosežejo in ohranijo pozitivno samopodobo (Haslam, 2001). Poklicna identiteta vpliva tudi na posameznikov odnos do dela in njegovo vedenje pri delu (Siebert in Siebert, 2005). Ugotovljeno je bilo, da posameznikova poklicna identiteta določa njegovo etično držo pri sprejemanju odločitev in vpliva na njegovo vedenje (Leavitt idr., 2012). Poklicna identiteta lahko vodi do kariernega uspeha zaradi boljših dosežkov na delovnem mestu (Arthur idr., 1989). Je torej pomembno orodje, ki ljudem omogoča definiranje samih sebe in svojih življenjskih ciljev nasploh (Hughes, 1958; Stryker, 1987).

Glede na vse zgoraj omenjene opredelitve poklicne identitete lahko trdimo, da je le-ta pomembna tudi v kontekstu proučevanja ugleda in podobe poklica. Ker ima poklicna identiteta vpliv na številna področja posameznikovega življenja, to pomeni, da med drugim vpliva tudi na njegovo vedenje in opravljanje dela. To je pomembno, saj si ljudje lahko na podlagi neposrednih in posrednih izkušenj s psihologi, o njih ustvarijo mnenje (Brunner idr., 2020), kar vpliva na podobo in ugled poklica v družbi.

Povezanost konceptov podobe, ugleda in zaupanja

V začetku bomo predstavili, kako so koncepti podobe, ugleda in zaupanja medsebojno povezani. Med pregledovanjem literature smo ugotovili, da je povezanost konceptov predstavljena predvsem v marketinški literaturi, v psihološki literaturi tega nismo zasledili oz. so koncepti podobe, ugleda in zaupanja predstavljeni samostojno.

Ugotovljeno je bilo, da je izgradnja ugleda stopenjski proces, pri katerem najprej pride do prepoznavnosti, nato do izgradnje podobe in temu sledi ugled (Čufar, 2009). Tudi Dowling (2001) je v svoji shemi skušal prikazati, kako so koncepti medsebojno povezani. Pri tem se je opiral na vidik podobe, ugleda in zaupanja v organizaciji.

Slika 1

Povezanost konceptov podoba, ugled in zaupanje v organizacijo

Povzeto po Dowling, G. (2001). *Creating corporate reputations: Identity, image and performance*. New York: Oxford University Press.

Na vrhu je prikazano, kako dobra organizacijska identiteta vpliva na njeno podobo. Ljudem omogoča oblikovanje ustreznih asociacij, povezanih z organizacijo in njenimi simboli identitete. Simboli so tisti, ki prikličejo podobo organizacije, ta pa vključuje mentalno sliko in/ali senzorni občutek. V primeru, da se prepričanja in občutja o podobi organizacije skladajo s posameznikovimi vrednotami o ustreznem vedenju organizacije, bo zanj ta organizacija imela dober ugled. To velja tako za zaposlene, kot tudi stranke. Ugled organizacije torej predstavlja tesno ujemanje med podobo podjetja in posameznikovim vrednotnim sistemom. Zaupanje pa izhaja iz ugleda, torej če ljudje smatramo organizacijo kot ugledno, potem vanjo tudi zaupamo (Dowling, 2001).

To bi lahko uporabili tudi pri razlagi povezanosti konceptov podobe, ugleda in zaupanja v poklic. Tako kot trdi Čufar (2009), najprej pride do prepoznavnosti nekega poklica. Podoba poklica je priklicana z nekaterimi simboli, ki vključujejo mentalno sliko ali senzorni občutek. V primeru ujemanja posameznikovih prepričanj in občutij o podobi poklica z njegovimi vrednotami bo ta poklic zanj ugleden. Posameznikovo dožemanje nekega poklica kot uglednega pa vodi tudi do tega, da predstavnikom tega poklica zaupa.

Podoba

V nadaljevanju se bomo posvetili konceptu podobe. Najprej bomo opredelili podobo na splošno, nato pa podobo poklica.

Posameznikovo znanje sestoji iz različnih podob, s katerimi se je srečal v življenju. Glede na to, da mora oseba ravnati na podlagi svojega subjektivnega znanja, njeno vedenje temelji na podobah, ki jih pozna (Boulding, 1973). Podoba je rezultat projekcije, ki izvira iz dveh smeri

in temelji na 1) domišljiji in procesiranju informacij ter 2) sporočilih, ki jih pošilja nek objekt (Alvesson, 1990). Je okvir, ki posamezniku služi pri sprejemanju odločitev, glavni komponenti podobe pa sta informacije in izkušnje (Beach, 1990). Podoba je opredeljena tudi kot celota vseh čutnih zaznav in miselnih medsebojnih odnosov, ki jih z entiteto povezuje posameznik. Da bi jo lahko obravnaval kot eno celoto, posameznik podobo vidi kot nekaj abstraktnega in poenostavljenega. Entiteta, ki povzroči oblikovanje podobe, je lahko misel, beseda, objekt, oseba, kulturna tradicija itd. Karkoli posameznik izkusi, lahko v njegovih mislih oblikuje eno ali več podob (Enis, 2001).

Predstavljen je tudi model, ki omogoča analizo podob. Vključuje tri nasprotne pare ključnih značilnosti entitete, ki se združijo in oblikujejo podobo v mislih posameznika:

- oprijemljivost proti neoprijemljivosti entitete (kot jo posameznik zaznava);
- pomembnost proti nepomembnosti entitete za posameznika;
- stopnja, do katere posameznik zaznava entiteto kot ujemajočo ali neujemajočo s svojo samopodobo (Enis, 2011).

Posamezniku so lahko nekatere entitete bolj oprijemljive kot druge. Objektov, npr. pohištvo, se je mogoče dotakniti ali jih premakniti, po drugi strani pa koncepte, kot so števila ali čustva, ni mogoče obravnavati na enak način. Kljub temu omenjeni koncepti za posameznika niso nič manj resnični kot fizični objekti, ampak so zgolj manj oprijemljivi. Prav zaradi tega tvorijo drugačne podobe v mislih posameznika. Posameznik prav tako zaznava določene entitete kot bolj pomembne, v primerjavi z drugimi. Mednje spadajo npr. njegova družina, država ali ugled, ki so mu pomembnejši kot npr. njegovi znanci. To pomeni, da se podobe entitet, ki so posamezniku pomembnejše, razlikujejo od tistih, ki so zanj manj pomembne. Vsak posameznik ima tudi samopodobo, ki je sestavljena iz resničnega sebe, idealnega sebe in sebe, kot mislimo, da nas vidijo drugi. Ena od značilnosti podobe je stopnja, do katere se ta podoba ujema s posameznikovo samopodobo. Če se entiteta ujema s posameznikovo samopodobo, tvori zadovoljive podobe, ki utrjujejo njegovo samopodobo. V primeru, da se entiteta ne ujema s samopodobo osebe, pa se oblikujejo podobe, ki ogrožajo njegovo samopodobo. Ujemanje oz. neujemanje s samopodobo je predvsem pomembno v začetni fazi oblikovanja podob, ko nova izkušnja tvori nestabilno podobo. S tem, ko entiteta postaja posamezniku vedno bolj poznana, postaja tudi podoba vedno bolj stabilna (Enis, 2001).

Podoba, ki si jo posameznik ustvari o določeni entiteti, temelji na njegovih izkušnjah, vrednotnem sistemu, psihološkem in fizičnem stanju v času zaznave ter njegovih pričakovanjih za prihodnost. Glede na to, da so izkušnje oseb različne, se tudi podobe enakih entitet med njimi razlikujejo in niso popolnoma skladne (Enis, 2011). Znanje je sestavljeno iz podob, kar pomeni, da je deljenje znanja doseženo s povezovanjem različnih podob. Ko lahko dve osebi komunicirata o isti entiteti, to pomeni, da obstaja področje prekrivanja. To področje prekrivanja je za posameznike skladno in predstavlja javno podobo entitete (Boulding, 1973).

Podoba poklica

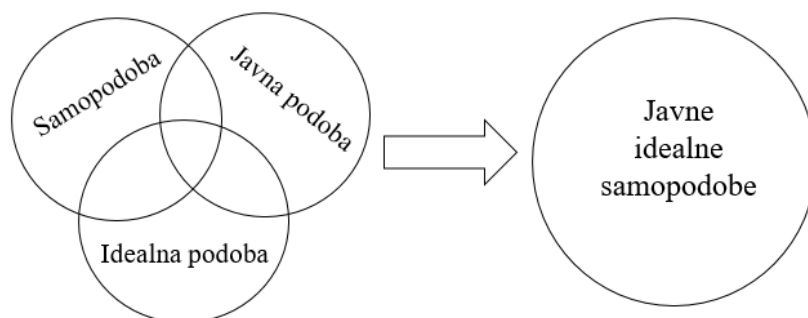
Podoba poklica predstavlja ideologijo ali skupna prepričanja na družbeni ravni o pomenu poklicnega članstva, glede na družbeni status, sposobnosti in vzorce vedenja posameznih članov (Caplow, 1954). V procesu poklicne in organizacijske socializacije lahko podobe poklicev postanejo diferencirane tako, da se pojavijo različne subkulture znotraj poklicnih skupin, ki vplivajo na pomen in poslanstvo opravljenega dela (Corwin, 1961; Kramer, 1970; Olesen in Whitaker, 1986). Pripadniki različnih poklicnih subkultur bodo zato na svoja delovna mesta

najverjetneje gledali na različne načine. To naj bi vplivalo tudi na posameznikov odnos do dela (Birnbaum in Somers, 1986).

Podoba poklica je zgrajena skozi čas in temelji na različnih zgodovinskih, družbenih, kulturnih in političnih dejavnikih (Grandy in Mavin, 2011). Podoba katerekoli skupine ali poklica ni enodimenzionalen pojav, saj obstaja več vidikov podobe: javna podoba, samopodoba in idealna podoba (Slater, 1981).

Slika 2

Prekrivanje samopodobe, idealne podobe in javne podobe

Povzeto po Slater, M. (1981). The occupational image: Poor focusing? *Library Review*, 30(3), 153–161.

Na levi strani slike 2 je prikazano, kako javna podoba, samopodoba in idealna podoba pogosto nimajo skoraj nič skupnega, na desni strani diagrama pa je prikazano, kako bi v resnici moralo biti. Če je prekrivanje javne podobe, samopodobe in idealne podobe majhno, je posameznik, skupina ali poklic v težavah. Težave se pokažejo v neučinkoviti komunikaciji in nastopanju ter slabšem doseganju profesionalnega in osebnega potenciala posameznikov zaradi zmotnih zunanjih prepričanj in pričakovanj (Slater, 1981).

Raziskave so pokazale, da imajo pri formiranju podobe pomembno vlogo popularnost in razumevanje. Dimenzija popularnosti bi v našem primeru predstavljala, kaj javnost čuti do psihologov, razumevanje pa, kaj javnost ve o psihologih (Wood idr., 1986).

Na podobo poklica vsaj v določeni meri vpliva popularna kultura. Nekateri poklici v družbi so namreč smatrani kot nezaželeni, to so npr. smetarji ali varnostniki v zaporih. Podoba poklica vpliva na to, kako ljudje zaznavajo organizacijo, v kateri predstavniki določenega poklicnega profila delajo. Podoba poklica vpliva tudi na želeno podobo organizacije v prihodnosti in razvoj organizacijske identitete. Vpliv poklicne podobe postane očiten, ko se organizacija, njeni člani in širša javnost odzivajo na pozitivno ali negativno podobo poklica skozi čas (Grandy in Mavin, 2011). Bolj kot je za posel organizacije pomemben določen poklicni profil, večja je verjetnost, da bo poklicna podoba le-tega definirala organizacijo kot celoto (Kreiner idr., 2006).

Ugled

V naslednjem poglavju bomo obravnavali pojem ugleda. Najprej bomo opredelili koncept ugleda na splošno, nato pa še ugled poklica.

V SSKJ (2014) je ugled opredeljen kot zelo dobro mnenje, ki ga ima več ljudi o kom zaradi njegovih lastnosti ali dejanj. Predpostavljeni so trije koncepti ugleda: ugled kot lastnina, ugled kot čast in ugled kot dostojanstvo. Ugled kot lastnina se nanaša na to, da družba zaznava

posameznika kot uglednega, zaradi njegovega individualnega truda, dela in talenta. Ugled kot čast predstavlja status posameznika, ki mu ga družba pripiše zaradi svojega družbenega položaja. To pomeni, da je ugled posameznika že vzpostavljen, ne glede na njegov trud ali delo. Ugled kot dostojanstvo pa se nanaša na odnos med osebnim in javnim vidikom posameznikovega jaza. Predpostavlja, da je posameznikova identiteta ponotranjenje socialnih povezav, zaradi katerih je vključen v skupnost (Post, 1986). Ugled je prav tako spoštovanje in odobravanje, ki ga neki osebi izkazujejo drugi. Predstavlja tisto, kar druge osebe verjamejo ali govorijo o nekem posamezniku. V določenih primerih imajo ljudje, ko slišijo za ugled, v mislih značaj osebe, včasih pa njeno vedenje (Morris, 1999).

V vsaki družbi ima pomembno vlogo način, kako ljudje ocenjujejo dejanja in značilnosti posameznikov. To ima posledice na interakcije in ugled le-teh v prihodnosti (Haidt, 2001). Ljudje si o drugih osebah oblikujejo mnenje, ki temelji na njim dostopnim informacijam (Solove, 2008). Že od antičnih časov je ugled posameznika viden kot zelo pomemben dejavnik njegove zmožnosti vključevanja v javno življenje. Brez spoštovanja s strani drugih, naša dejanja in dosežki lahko izgubijo svoj namen in smisel (Solove in Schwartz, 2009).

Ugled se lahko nanaša na osebe, ustanove ali izdelke. Oseba ali ustanova je ugledna, kadar za njo veljajo določene značilnosti:

- je nekaj posebnega (družbi nudi nekaj posebnega, česar drugi nimajo);
- ima vrednote (te so jasno prepoznane in izražene z dejanji);
- je pristna;
- ima empatijo (uporabnike obravnava osebno, z veliko stopnjo vživljanja v sistem vrednot posameznika);
- ima vizijo (ima resničen namen narediti svet boljši, pomaga uporabnikom);
- je skrbna (se nanaša na to, da je vsakdo pomemben) (Čufar, 2009).

Ugled poklica

V nadaljevanju bomo predstavili nekaj opredelitev ugleda poklica ter navedli nekatere dejavnike in posledice le-tega. Ugled poklica je percepcija družbenega statusa neke zaposlitve (MacKinnon in Langford, 1994) ter kazalec moči (Treiman, 1976). Poklicni ugled predstavlja kolektivni in subjektivni konsenz o poklicnem statusu (Xu in Leffler, 1992) oz. se nanaša na položaj posameznika v družbi (Nakao in Treas, 1994).

Ponavadi so kot ugledni poklici zaznani tisti, ki temeljijo na pomoči drugim. To so npr. gasilci, zdravniki, medicinske sestre ali psihologi. Ugled poklica ne izhaja iz količine denarja, ki ga posamezniki določenega poklicnega profila zaslužijo, saj se direktorji podjetij ali borzni posredniki, ki zaslužijo veliko denarja, pogosto znajdejo med poklici, ki so najmanj ugledni. Ugled prav tako ne izhaja iz slave, ker se zabavljači in igralci pogosto izkažejo kot manj ugledni poklici (Corso, 2005). Poklicni ugled predstavlja položaj poklica v hierarhiji, ki temelji na izobrazbi ljudi, ki ta poklic opravljajo, njihovih sposobnostih ter nagradah in privilegijih, ki so jih deležni. Zdravniki in pravniki so primer oseb z visokim poklicnim ugledom (Svensson, 2006a). Poklicni ugled temelji tudi na poštenju in neoporečnosti opravljanja storitev, zavzetosti za kakovost in delo ter na specializiranem strokovnem znanju in predanosti družbi (Čufar, 2009). Ugled poklica prikazuje položaj različnih poklicev, ki nastanejo na podlagi subjektivnih mnenj in zaznav ljudi o statusu teh poklicev. Ugled določenega poklica zato predstavlja kakšno pomembnost mu pripisuje družba. Na zaznavanje poklicev vplivajo številni dejavniki, npr. ekonomska struktura, kulturno ozadje in odnos do moči v družbi. Poklicni ugled je torej oblikovan kot rezultat kompleksnih interakcij med socializacijskimi izkušnjami

posameznikov, družbenimi vrednotami in aktivnimi namerami pripadnikov poklicnih skupin za povečevanje in izboljšanje lastnega poklicnega ugleda (Joonyoo in Woo Shin, 2016).

Poklic, ki je deležen veliko ugleda, ima lahko za posameznika veliko zdravstvenih koristi, saj lahko vpliva na njegovo samozavest (Faunce, 1989), ki je povezana z zadovoljstvom pri delu (Judge in Bono, 2001). Visoka samozavest in zadovoljstvo pri delu sta dejavnika, ki spodbujata zdravje (Faragher idr., 2005; Mann idr., 2004). Prav tako lahko visok poklicni ugled vpliva na posameznikove socialne interakcije, ki so bolj pozitivne v primerjavi s posamezniki z nižjim poklicnim ugledom (Matthews idr., 2000). Kakovost socialnih interakcij pa je pomemben dejavnik zdravja (Uchino idr., 1996; Williams idr., 2003). Poklicni ugled posameznika je povezan s številom njegovih poznanstev. Bolj kot je posameznikov poklic ugleden, širša in močnejša so njegova poznanstva tistih ljudi, ki imajo v lasti določena sredstva. Prav omenjeni ljudje jim posledično lahko pomagajo, če se znajdejo v težavah oz. če potrebujejo pomoč (Van Der Gaag in Snijders, 2005). Posamezniki z nizkim poklicnim ugledom pa se pogosto soočajo z nižjo samopodobo, večjim stresom in povišano tesnobo ter izkušnjami diskriminacije (McEwen in Gianaros, 2010; Sapolsky, 2005). Visok poklicni ugled prinaša številne prednosti (Krueger idr., 2016). V primeru nejasnosti situacije bodo člani družbe posameznikom z višjim poklicnim ugledom večkrat dali možnost pojasnjevanja le-te (Magee in Galinsky, 2008).

Številne raziskave o poklicnem ugledu kažejo, da obstaja relativno stabilna hierarhija v smislu položaja različnih poklicev (Ganzeboom idr., 1992; Ganzeboom in Treiman, 1996; Nakao in Treas, 1994; Treiman, 1977). Obstajajo namreč podobnosti v razvrstitvi različnih poklicev v številnih družbah (Inkeles in Rossi, 1956). Med člani družbe obstaja konsenz o položaju poklicev, saj njihov vrstni red ohranja dlje trajajočo stabilnost v družbi (Rothman, 1987). Ljudje so nagnjeni k višjemu ocenjevanju ugleda svojega poklica ali poklicev, ki so jim podobni (Svensson, 2006b).

Zaupanje

V raziskavah pogosto ugotavljajo tudi, kakšno je zaupanje ljudi v različne poklice. V nadaljevanju bomo pojasnili, kakšni so različni pogledi na pojem zaupanja, njegove opredelitve, dejavnike ter rezultate zaupanja. Nato bomo natančneje opredelili, kaj je zaupanje v poklic.

Številni raziskovalci ugotavljajo, da obstaja vrsta nejasnih definicij zaupanja (Lewis in Weigert, 1985; Shapiro, 1987). Nekateri avtorji trdijo, da je koncept zaupanja zelo težko opredeliti (Gambetta, 1988; Yamagishi in Yamagishi, 1994), drugi avtorji pa so se odločili, da termina zaupanje sploh ne bodo opredelili (Granovetter, 1985; Ouchi, 1981). Do nejasnosti pride, ker vsaka disciplina opredeljuje termin zaupanja s svoje perspektive. Psihologi npr. opisujejo zaupanje kot osebnostno lastnost, sociologi kot socialno strukturo, ekonomisti pa kot ekonomski mehanizem izbire (Lewicki in Bunker, 1995). Prav tako ima koncept zaupanja številne pomene, kar pomeni, da lahko razmišljamo o različnih stvareh, ko nekdo uporabi besedo zaupanje (Mcknight in Chervany, 2000).

Kljub temu pa določene definicije zaupanja obstajajo. Ko nekomu zaupamo, se zanesemo na njegovo dobro voljo do nas (Baier, 1994). O'Neill (2002) po drugi strani trdi, da pri konceptu zaupanja dobra volja drugih ni niti potrebna niti zadostna. Zaupanje je ključno, ko pride do tveganja, negotovosti ali medsebojne odvisnosti (Mayer idr., 1995). Bolj kot so situacije negotove, večja je potreba po zaupanju (Kramer in Tyler, 1996). Takrat, ko nekomu zaupamo,

se nanj zanesemo (Holton, 1994). Zaupanje je prepričanje posameznika o tem, koliko je druga oseba vredna zaupanja (Hardin, 2002).

Zaupanje ima čustveni in logični pomen. Čustveni se nanaša na to, da s tem ko razkrijemo svoje ranljivosti, drugim verjamemo, da tega ne bodo izrabili. Logični pa pomeni, da ko posameznik nekomu zaupa, oceni verjetnost svoje pridobitve ali izgube in preračuna, kakšna je pričakovana korist. Ljudje torej drugim zaupajo zaradi lastnih izkušenj, da je nekdo vreden zaupanja in zato, ker zaupajo v človeško naravo (Straker, 2008). Zaupanje je dinamično, saj se skozi čas in z izkušnjami spreminja (Wang in Vassileva, 2007).

Zaupanje je pripravljenost posameznika, da se na osebo, ki ji zaupa, zanese. To pomeni, da ji zaupa, da bo naredila, kar sta se dogovorila, čeprav se lahko zaradi tega pojavijo negativne posledice (Aljazzaf idr., 2014). Tveganje in zaupanje sta pojma, ki se pogosto pojavljata skupaj, saj se zaupanje pojavlja zgolj v situacijah, ki so tvegane in nejasne (Aljazzaf idr., 2014). Posameznik, ki zaupa, lahko nekaj izgubi, če je njegovo zaupanje izrabljeno (Corritore idr., 2003).

Zaupanje v poklic

V literaturi je omenjen tudi koncept zaupanja v poklic, ki opisuje zaupanje javnosti, da bodo posamezniki določenega poklica prikazali znanje, spretnosti, kompetence, poštenost, integriteto ter delo v korist drugim ljudem (Davies, 1999). Zaupanje v poklic je povezano z različnimi znanji in kompetencami, ki jih imajo predstavniki določenega poklicnega profila (Svensson, 2003).

Zaupanje v poklic je stopnja, do katere ljudje verjamejo, da bodo pripadniki določenega poklica delovali na način, ki služi in varuje interese javnosti. Do zaupanja v poklic lahko pride zaradi izobrazbe, izkušenj, referenc ali uniforme posameznika (Association of BC forest professionals, 2015). Ustanove in pripadniki različnih poklicnih profilov so lahko učinkoviti v primeru zaupanja s strani širše javnosti in svojih klientov. Zaupanje temelji na delu in rezultatih posameznikov (Svensson, 2006a). Zaupanje v institucije pogosto nastane na podlagi njihovih značilnostih, ki so jim pripisane z govoricami ali posrednimi viri, ne pa na podlagi osebnih izkušenj (Kramer in Tyler, 1996).

Pregled raziskav o podobi, ugledu, zaupanju in odnosu do poklica psihologa

Med pregledom literature smo ugotovili, da obstaja precej raziskav, ki merijo podobo, ugled in zaupanje v različne poklice, manj pa je takšnih, ki bi vključevale tudi poklic psihologa. V Sloveniji je takšnih raziskav zelo malo. V tem poglavju se bomo osredotočili predvsem na tiste študije, ki pri raziskovanju podobe, ugleda in zaupanja vključujejo poklic psihologa. Predstavili bomo tudi nekaj raziskav, ki opisujejo, kakšen je odnos ljudi do psihologov.

Podoba poklica psihologa

Psihologom je njihova javna podoba pomembna že od ustanovitve Ameriškega psihološkega združenja. Formalne raziskave na tem področju se izvajajo od leta 1940 (Wood idr., 1986). Bevan (1982) je v svojem govoru opozoril na problematiko nepoznavanja psihologije pri širši javnosti. O omenjeni problematiki so govorili tudi drugi vodilni psihologi, kot so Atkinson (1977), Galleich (1980) in Strupp (1976).

Small in Gault (1975) sta raziskavo o podobi poklicev izvedla na vzorcu Avstralcev. Udeleženci so morali odgovoriti, kateri od desetih poklicnih profilov je po njihovem mnenju najbolj in kateri najmanj zaželen. Kot najbolj zaželen poklic za moške so udeleženci izbrali

poklic arhitekta in zdravnika, za žensko pa poklic učiteljice in socialne delavke. Poklic psihologa je bil redko izbran kot najbolj ali najmanj zaželen poklicni profil. Le 1,42 % vprašanih je psihologe postavilo na 1. mesto, kot najbolj zaželen poklic, in samo 2,87 % udeležencev je poklic psihologa ocenilo kot najmanj zaželen poklic.

Webb in Speer (1985) sta v svoji študiji raziskovala, kakšna je podoba psihologov. Udeleženci so bili državljani ZDA, ki so najprej podali opise šestih poklicev (psiholog, psihiater, zdravnik, psihoterapevt, učitelj in znanstvenik). Na podlagi tega sta izluščila 11 pridevnikov, ki sta jih uporabila za nadaljnjo raziskavo: odtujeni, arogantni, predani, pripravljeni pomagati, vedoželjni, potrpežljivi, psihološki (kar pomeni, da se ukvarjajo z duševnimi težavami), bogati, strokovni, necenjeni in razumevajoči. Udeleženci so nato na 7-stopenjski Likertovi lestvici od 0 do 6 (0 – skoraj noben pripadnik tega poklica ne ustreza temu opisu; 6 – skoraj vsi pripadniki tega poklica ustrezajo temu opisu) ocenjevali posamezne poklice za vsako dimenzijo. Da bi ugotovili, kako je bil posamezen poklic ocenjen za vsako od 11 opisnih dimenzij, sta izračunala povprečne ocene. V primerjavi s preostalimi poklicnimi profili so imeli psihologi višjo oceno od povprečne vrednosti na dimenzijah bogati, potrpežljivi, vedoželjni, razumevajoči, psihološki in pripravljeni pomagati. Nižjo oceno od povprečne vrednosti pa so imeli na dimenzijah necenjeni, strokovni, predani, odtujeni in arogantni. Najvišjo oceno so psihologi pridobili na dimenziji psihološki, temu pa so v padajočem vrstnem redu sledile dimenzije pripravljeni pomagati, potrpežljivi, vedoželjni, predani, razumevajoči, bogati in strokovni. Necenjeni, arogantni in odtujeni so dimenzije, za katere so udeleženci menili, da ne opisujejo psihologov. Spoznala sta, da so najboljšo podobo na posameznih dimenzijah oz. lastnostih imeli psihiatri, tem pa so sledili psihologi, zdravniki, psihoterapevti, učitelji in znanstveniki. Končne ugotovitve so torej takšne, da se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe preostalih poklicev. Poleg tega je bilo ugotovljeno, da je podoba psihologov ugodna, nediferencirana od psihiatrov, zaznamovana s kliničnim predsodkom in mogoče temelji na omejenem poznavanju. Prav tako sta ugotovila, da so psihologi opisani z bolj pozitivnimi pridevniki kot zdravniki, znanstveniki in učitelji. Z bolj pozitivnimi pridevniki kot psihologi so bili opisani samo psihiatri.

Brunner idr. (2020) so v svoji študiji s pomočjo fokusne skupine ugotavljali, kakšna je javna podoba psihologov. V vzorec so vključili osebe, stare med 20 in 25 let, ki prihajajo iz različnih evropskih držav (Francija, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Slovaška in Španija). Ugotovljeno je bilo, da podoba psihologov največkrat izhaja iz popularne kulture in filmov ter neposrednih in posrednih izkušenj s psihologi. Na podobo psihologov prav tako pogosto vplivajo prijatelji in družinski člani, kar lahko prispeva k odločitvi posameznika, ali naj poišče psihološko pomoč ali ne. Psihologe so opisovali kot: osebe, ki vplivajo na druge; osebe, ki so osredotočene na podatke in njihovo obdelavo; osebe, ki nudijo pomoč drugim ali osebe, h katerim greš, ko imaš težave. Udeleženci raziskave so imeli zelo pozitiven odnos do psihologov, niso omenili veliko stereotipov in bi bili pripravljeni poiskati psihološko pomoč v primeru soočanja s težavami.

Tudi Laudová idr. (2020) so s pomočjo tehnike asociacij raziskovali, kakšna je podoba psihologov. V raziskavo so vključili udeležence iz različnih delov sveta. Udeleženci so morali povedati tri besede, ki so jim prišle na misel ob besedi psiholog. Ugotovljeno je bilo, da so psihologe opisovali kot empatične osebe, ki drugim pomagajo in rešujejo težave. Psihologe so prav tako dojemali kot posameznike vredne zaupanja, ki ne obsojajo in niso egocentrični. Udeležencem so se psihologi zdeli tudi komunikativni, pogumni, disciplinirani, izobraženi in dobri poslušalci. Psihologe so povezovali s pozitivnimi čustvi, kot so mirnost, sproščenost in upanje.

Ugled poklica psihologa

Hodge idr. (1964) so v ZDA izvedli raziskavo, v kateri jih je zanimalo, kakšno je nacionalno javno mnenje o poklicnem ugledu različnih poklicnih profilov. Od devetdesetih poklicev se je psihologija uvrstila na 16. mesto.

Nacionalno središče za raziskovanje mnenja (NORC) je leta 1989 v ZDA izvedlo raziskavo o ugledu več kot 800 poklicev. Najvišje so se uvrstili izvršni direktorji, njim so sledili managerji, arhitekti, letalski inženirji in kemijski inženirji. Na 14. mestu so bili zdravniki, 16. učitelji in 17. psihologi.

Klemen (2012) je v svojem diplomskem delu ugotavljala, kako socialne pedagoginje razvrščajo poklice glede na ugled. V raziskavo je poleg poklica socialni pedagog vključila še poklice zdravnik, pravnik, psiholog, terapevt, duhovnik, učitelj, policist, pedagog in socialni delavec. V vzorec so bile torej vključene le socialne pedagoginje, ki so poklice od najbolj do najmanj uglednega razvrstile tako: zdravnik, pravnik, psiholog, terapevt, duhovnik, učitelj, policist, socialni pedagog, pedagog in na zadnjem mestu socialni delavec.

Zaupanje do poklica psihologa

Rotter in Stein (1971) sta v ZDA raziskovala, kateri poklici se ljudem zdijo vredni zaupanja ter katere poklice odlikuje kompetentnost in altruističnost. Ugotovila sta, da ljudje najbolj zaupajo zdravnikom, duhovnikom, zobozdravnikom, sodnikom in psihologom, najmanj pa zaupajo prodajalcem avtomobilov, politikom, predstavnikom sindikatov, avtomehanicom in posameznikom, ki pišejo časopisne kolumne. Po mnenju udeležencev kompetentnost najbolj odlikuje zdravnike, zobozdravnike, odvetnike, sodnike in univerzitetne profesorje, psihologi pa so se znašli takoj za njimi, na šestem mestu. Najmanj kompetentni se udeležencem zdijo prodajalci avtomobilov, politiki, predstavniki sindikatov, posamezniki, ki pišejo časopisne kolumne, voditelji TV in ameriški vojni generali. Udeleženci menijo, da so najbolj altruistični duhovniki, zdravniki, psihologi, psihiatri in zobozdravniki, najmanj pa prodajalci avtomobilov, politiki, vodje velikih korporacij, predstavniki sindikatov in avtomehanike.

Leta 1995 je inštitut SOM na Švedskem izvedel raziskavo o zaupanju v različne poklicne profile. Udeleženci so največ zaupanja izkazali zobozdravnikom, zdravnikom in veterinarjem, najmanj pa socialnim delavcem in psihologom (Svensson, 2006b).

Študija Ogledalo Slovenije ugotavlja, kakšno je zaupanje državljanov v institucije in organizacije ter poklice in posameznike. Ugotovljeno je bilo, da imajo pozitivno stopnjo zaupanja naslednje institucije: mala slovenska podjetja, podjetja oz. organizacije, v kateri so posamezniki zaposleni, zdravstvo, šolstvo, policija, trgovine, velika slovenska podjetja in vojska. V primerjavi z novembrom 2019 je največ pridobilo zdravstvo, ki je trenutno uvrščeno na tretje mesto. Epidemija je povrnila zaupanje v zdravstvo na najvišjo raven po letu 2013. Podobno rast beleži tudi šolstvo, ki si deli tretje mesto z zdravstvom. V primerjavi z novembrom 2019 so se povzpele tudi trgovine oz. trgovska podjetja. V času epidemije so bile te zelo pomembne, zaradi česar so si v tem času močno okrepile zaupanje med državljani. Med poklice s pozitivno stopnjo zaupanja spadajo: gasilci, medicinske sestre, znanstveniki, zdravniki, (mali) podjetniki, učitelji, navadni človek z ulice, univerzitetni profesorji, vojaki in policisti. Na dnu lestvice z negativno stopnjo zaupanja so uvrščeni politiki, vladni ministri, državni uradniki, duhovniki in direktorji (Zorko, 2020).

Yavuz idr. (2020) so raziskovali, kako udeleženci zaznavajo zaupanje do psihologov. V raziskavo so bili vključeni študentje. Ugotovljeno je bilo, da lahko manj informirani

posamezniki večkrat verjamejo v določene mite v zvezi s psihologi, ali pa so bolj pod vplivom socialne stigme, vezane na psihologe. To pomeni, da so bolj dovzetni za ponotranjenje in izražanje predsodkov ter družbenih konstrukcij, povezanih s poklicem psihologa. To pa je lahko zelo nevarno in se lahko izrazi kot nezaupanje ali strah pred obsojanjem s strani psihologov. Posledično lahko pride do tega, da ljudje ne poiščejo pomoči, ko bi jo potrebovali.

Odnos do poklica psihologa

Prvo raziskavo na tem področju je naredil Guest (1948). V njej so sodelovali Američani, njihova naloga pa je bila primerjanje različnih poklicev: psihologov, arhitektov, kemikov, ekonomistov in inženirjev. Večina udeležencev je imelo pozitivno mnenje o psihologih, kljub temu pa so na vprašanje, katerega izmed naštetih poklicev bi si najmanj želeli, da opravlja njihov otrok, največkrat izbrali prav poklic psihologa.

Na vzorcu temnopoltih Američanov so ugotavljali, kakšen je njihov odnos do psihologov. Rezultati so pokazali, da imajo udeleženci večinoma pozitiven odnos do psihologov, o njih pa znajo povedati predvsem to, da se ukvarjajo z vedenjem, duševnostjo in človeškim razumom (Grossack, 1954).

Nunnally in Kittros (1958) sta v ZDA raziskovala, kako udeleženci ocenjujejo poklicne profile, ki so vključeni v delo s fizičnim in mentalnim zdravjem. Izkazalo se je, da so udeleženci osebe, ki delajo na področju fizičnega zdravja (zdravniki, medicinske sestre), ocenjevali kot bolj pomembne in dragocene v primerjavi s tistimi, ki so zaposleni na področju mentalnega zdravja (psihiatri, psihologi).

V ameriški raziskavi sta Thumin in Zebelman (1967) ugotavljala, kako se ljudje odzivajo na različne poklicne profile. Udeleženci so izbirali, katerega od spodaj naštetih poklicev bi si želeli, da opravlja njihov otrok. Poklic psihologa so izbrali najmanjkrat, zato so bili uvrščeni na zadnje mesto glede na druge poklicne profile. Udeleženci so najpogosteje izbrali poklic kirurg, temu pa so sledili poklici inženir, odvetnik, psihiater in zobozdravnik. Kljub temu pa to ne nujno nakazuje na negativno javno podobo psihologov, ampak zgolj na nižji položaj v primerjavi s prej omenjenimi poklicnimi profili (Webb in Speer, 1985).

McGuire in Borowy (1979) sta na vzorcu Američanov ponovila raziskavo, ki sta jo izvedla Nunnally in Kittros (1958). Prišla sta do podobnih zaključkov, saj so udeleženci osebe, ki delajo na področju fizičnega zdravja, ocenjevali kot bolj pomembne in dragocene v primerjavi s tistimi, ki so zaposleni na področju mentalnega zdravja.

Malec (2019) je v svojem magistrskem delu s pomočjo korpusnojezikoslovne analize ugotavljala, kakšna so stališča in družbene predstave o psihologih z vidika javnosti in psihološke stroke. Ugotovila je, da se v javnosti še vedno pojavlja nepoznavanje psihološke stroke ter stereotipni pomisleki. Ugotovljeno je bilo tudi, da je prepoznavnost poklica psihologa vse večja, saj v spletnih brskalnikih narašča iskalna zahteva »psiholog« oz. »psihologinja«. Prav tako je bilo v študiji ugotovljeno, da več kot imajo ljudje stika s psihološko stroko, točnejše so njihove zaznave poklica. Med drugim se je izkazalo, da so zmotna prepričanja, ki se nanašajo na poklic psihologa, npr. ta, da je osrednja dejavnost psihologov pogovarjanje, da psihologi znajo teoretizirati, ob tem pa so slabši v praktičnih dejavnostih, ter da je psiholog strokovnjak, ki se prvotno ukvarja z ljudmi, ki imajo težave. V raziskavi je bilo prav tako ugotovljeno, da imajo ljudje pozitiven odnos do psihologov in zaupajo v psihologijo kot stroko. Kljub temu pa se pojavljajo tudi nerealna pričakovanja ljudi do psihologov, kar izhaja predvsem iz poenostavljenih razlag psiholoških fenomenov.

Povzetek dosedanjega znanstvenega raziskovanja

Dosedanje raziskave torej kažejo, da so ocene psihologije kot znanosti in ocene psihologov s strani javnosti razmeroma pozitivne (Guest, 1948; McGuire in Borowy, 1979; Nunnally in Kittross, 1958; Brunner idr., 2020). Postavljanje specifičnih vprašanj pa je pokazalo več negativnih odzivov na samo področje, saj so udeleženci poklic psihologa označevali kot nezaželenega za njihove otroke (Guest, 1948; Thumin in Zebelman, 1967). Raziskave so pokazale, da ima veliko ljudi še vedno težave z razlikovanjem med psihologi in psihiatri (Cohen in Wiebe, 1955; Grossack, 1954; Guest, 1948; Webb in Speer, 1985). Posameznikom je poznana predvsem vloga psihologov v zdravstvu, manj pa njihova vloga v gospodarstvu (Small in Gault, 1975). Poznejše raziskave (Murray, 1962; Tallent in Reiss, 1959; Thumin in Zebelman, 1967) so pokazale, da so ljudje večinoma začeli razlikovati poklic psihologa in psihiatra.

Takšni rezultati so lahko posledica medijev, ki pogosto ohranjajo napačne predstave, posmehovanje in strah pred psihologi (Gardner, 1976; Guest, 1948; Lofton, 1972; Shaffer, 1977; Thumin in Zebelman, 1967). Metaanaliza številnih raziskav med letoma 1948 in 1995 je pokazala, da je od petnajstih filmov, ki so vključevali terapijo, zgolj pet takšnih, kjer se je terapija izkazala kot uspešna. Prav tako v 90 % risank, v katerih oseba išče psihološko pomoč, ni prišlo do izboljšanja (Von Sydow in Reimer, 1998). V medijih psihološke ideje pogosto niso predstavljene točno, zato se lahko pojavijo negativni stereotipi in prepričanja, ki psihologiji kot znanosti škodijo. Te negativne podobe so škodljive predvsem takrat, ko vplivajo na splošno javnost na način, da ljudje verjamejo v neresnice o psihologiji in psihologih, ali takrat, ko posamezniki ne poiščejo psihološke pomoči zaradi netočnega ali negativnega zaznavanja psihologije in psihologov (Pallack in Kilburg, 1986). Mediji imajo zelo velik vpliv na oblikovanje realnosti, ne glede na to, ali je ta realnost točna ali ne. Kako javnost zaznava psihologe je v veliko večji meri določena z načinom njihovega pojavljanja v medijih, manj pa z neposrednimi izkušnjami ljudi s psihologi. Prav zato je ključnega pomena, da so psihologi v medijih čim bolj natančno predstavljeni, saj ima to velik vpliv na njihovo javno podobo in cenjenost različnih psiholoških storitev (Carll, 2001).

Drugi vir negativizma je lahko tudi »klinična pristranskost« v psihologiji. Gre za prepričanje, da so vsi psihologi zdravstveni delavci oz. terapevti. To lahko prispeva k negativni javni podobi, predvsem zaradi tekmovanja z medicino in enačenja psihologov s psihiatri (Korn in Lewandowski, 1981). Pomembno je, da psihologi javnost seznani s tem, kdo so, in da podoba poklica temelji na lastnih dosežkih, dognanjih stroke in na podlagi dejstev, ne pa na podlagi izmišljotin (Webb in Speer, 1986).

Namen in raziskovalna vprašanja ter hipoteze

Številne raziskovalne organizacije izvajajo študije o ugledu in podobi, med njimi pa je le malo takšnih, ki raziskujejo ugled in podobo poklica psihologa. V letu 2016 so raziskavo o ugledu ter podobi poklica psihologa v Sloveniji že izvedli na Oddelku za psihologijo, raziskavo pa bomo po štirih letih ponovili. Namen naše raziskave je ugotoviti, ali se bosta podoba in ugled poklica psihologa v primerjavi z letom 2016 spremenila. Raziskovali bomo, na kakšnem položaju so se pri ocenjevanju ugleda znašli psihologi v primerjavi s preostalimi poklici in ali se razvrstitev razlikuje od razvrstitve pred štirimi leti. V raziskavi bomo poleg tega ugotavljali, ali se podoba poklica psihologa v letu 2020 razlikuje od podobe v letu 2016. Raziskovali bomo tudi, kako se bližina do psihologa odraža pri ocenjevanju podobe in ugleda poklica psihologa. Prav tako nas bo zanimalo, ali se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja.

Za primerjavo s poklicem zdravnika, učitelja in managerja smo se odločili zato, ker gre za tri primerljive poklice s poklicem psihologa. Vsi opravljajo delo z ljudmi, hkrati pa gre za tri področja, na katerih lahko deluje tudi psiholog. Psihologi lahko z zdravniki sodelujejo na področju klinične ali zdravstvene psihologije, z učitelji na področju pedagoške psihologije, z managerji pa na področju psihologije dela. Za opravljanje teh poklicev potrebuješ enako – univerzitetno izobrazbo, kot za poklic psihologa.

Na podlagi tega smo zastavili tri raziskovalna vprašanja in tri hipoteze.

R1: Do kakšnih razlik v ugledu poklica psihologa bo prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016?

R2: Do kakšnih razlik v podobi poklica psihologa bo prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016?

R3: Kako se "bližina" do psihologa odraža pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa?

H1: Podoba poklica psihologa se bo razlikovala od podobe poklica zdravnika.

H2: Podoba poklica psihologa se bo razlikovala od podobe poklica učitelja.

H3: Podoba poklica psihologa se bo razlikovala od podobe poklica managerja.

Metoda

Udeleženci

V raziskavo je bilo vključenih 722 oseb, starih med 18 in 74 let ($M = 35,81$, $SD = 12,95$). Večino vzorca so sestavljale ženske (75,6 %). Posameznikov z I. II., III. IV. oz. V. je bilo 83 (11,5 %), 267 udeležencev je imelo VI. stopnjo (37,0 %), 280 udeležencev VII. stopnjo (38,8 %) in 92 udeležencev VIII. stopnjo izobrazbe (12,7 %). 374 udeležencev (51,8 %) je živel v mestu, v predmestju 120 (16,6 %) in na podeželju 228 udeležencev (31,6 %). V anketi je sodelovalo 134 psihologov, 146 učiteljev, 38 zdravnikov in 36 managerjev. 15 psihologov je delovalo na področju klinične psihologije, 31 na področju pedagoške psihologije in 34 na področju organizacijske psihologije. Na nagovor ankete je kliknilo 2100 oseb, na samo anketo 1232, v končni vzorec pa smo lahko uvrstili 722 udeležencev, ki so v celoti izpolnili anketo.

Pripomočki

V raziskavi je bil uporabljen Vprašalnik o ugledu in podobi poklicev (Kline in Boštjančič, 2016), ki so ga isto leto uporabili za študijo o ugledu in podobi poklicev v Sloveniji.

Vprašalnik je razdeljen na tri dele. Prvi del se nanaša na ugotavljanje ugleda poklicev. Udeleženci so morali razvrstiti 12 poklicev (pravnik, politik, novinar, profesor, gasilec, inženir, vojak, policist, učitelj, zdravnik, manager, psiholog) od tistega, ki je po njihovem mnenju najbolj ugleden (rang 1), do tistega, ki je po njihovem mnenju najmanj ugleden (rang 12).

Drugi del vprašalnika zajema ugotavljanje podobe poklicev. Udeleženci so odgovarjali na vprašanja, s pomočjo 5-stopenjske Likertove lestvice (1 – sploh se ne strinjam, 5 – povsem se strinjam). Poklice zdravnik, psiholog, učitelj in manager so ocenjevali na podlagi različnih lastnosti, in sicer koliko so po njihovem mnenju: odtujeni, egoistični, vedoželjni, potrpežljivi, strokovni, izobraženi, spoštovani, podjetni, odločni.

V tretjem delu vprašalnika so bila vključena še demografska vprašanja, vezana na spol posameznikov, njihovo starost, bivanje (mesto, predmestje, podeželje) in stopnjo izobrazbe. Udeleženci so odgovorili tudi na vprašanje, kakšna oblika povezanosti s psihologom jih najbolj opisuje. V primeru, da so na vprašalnik odgovarjali psihologi, so označili oz. navedli še, na katerem področju psihologije delujejo (npr. organizacijsko, klinično, pedagoško področje). Na koncu so vsi udeleženci označili, kateri poklic opravljajo oz. kateremu poklicu je njihov poklic najbolj podoben.

Postopek

Udeleženci so vprašalnik reševali v spletni anketi 1ka. V raziskavo so bili povabljeni preko različnih družbenih omrežij (Facebook, LinkedIn). Objavo v zvezi raziskavo so naredili tudi uredniki spletne strani Psihologija dela, prav tako pa je raziskavo delilo Društvo psihologov Slovenije na svojem Facebook profilu. Raziskava je bila objavljena tudi na spletni strani alumnov Univerze v Ljubljani. Raziskavo sem osebno delila na svojem Facebook in LinkedIn profilu, prav tako pa sem jo tudi osebno pošiljala. Pri zbiranju podatkov mi je pomagala tudi mentorica, ki je raziskavo delila na svojem Facebook in LinkedIn profilu.

Nadaljnjo statistično analizo smo opravili s programom SPSS. Razliko v ugledu poklica psihologa med letoma 2016 in 2020 smo ugotavljali s primerjavo povprečne ocene ranga poklica psihologa v obeh letih. Za ugotavljanje razlik v podobi poklica psihologa med letoma 2016 in 2020 smo uporabili Mann-Whitney U test za dva neodvisna vzorca. S tem smo

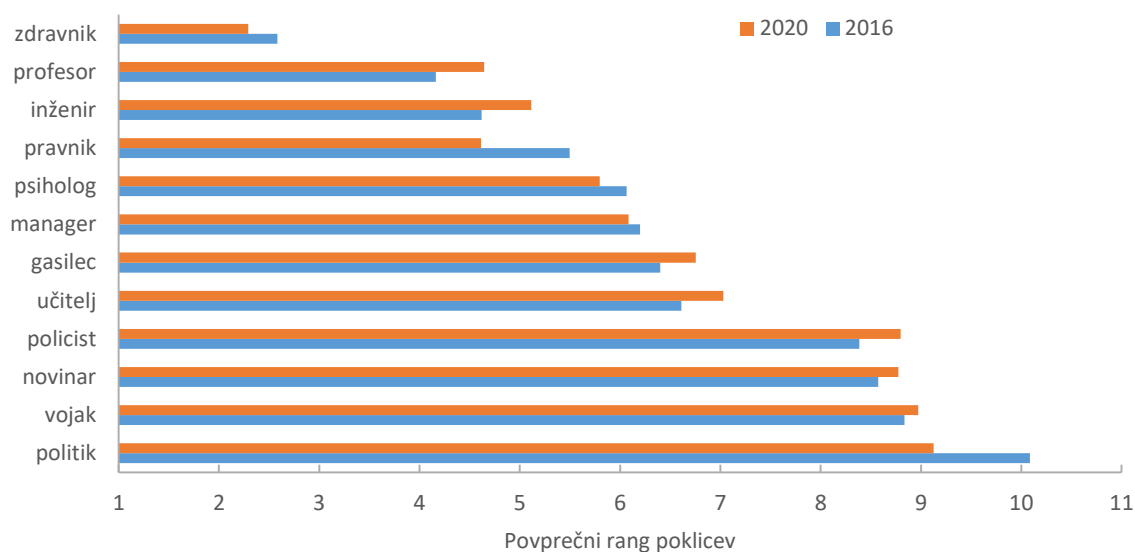
ugotovili, ali se podoba poklica psihologa leta 2020 na posameznih dimenzijah statistično značilno razlikuje od podobe poklica psihologa v letu 2016. Ker smo ugotavljali tudi, kako se bližina do poklica psihologa odraža pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa, smo za primerjavo več skupin uporabili Kruskal-Wallis test. Test je pokazal razlike med skupinami, zato smo za nadaljnjo raziskavo uporabili Mann-Whitney U test za neodvisne vzorce. S tem smo ugotovili, med katerimi skupinami je dejansko prišlo do razlik. Za ugotavljanje tega, ali se podoba poklica psihologa na posameznih dimenzijah statistično značilno razlikuje od podobe poklicev zdravnik, učitelj in manager, smo uporabili Wilcoxonov test za odvisne vzorce.

Rezultati

Pri prvem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, do kakšnih razlik v ugledu poklica psihologa je prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016. Izračunali smo povprečne range vseh poklicev v obeh letih ter jih primerjali. Izkazalo se je, da se ugled poklica psihologa ni spremenil, saj je ostal na petem mestu. Prav tako je večina drugih poklicev v letu 2020 ostala na istem mestu, kot v letu 2016 (slika 3).

Slika 3

Povprečna vrednost ranga poklicev v letih 2016 in 2020

Opombe. Udeleženci so poklice rangirali od 1 (najbolj ugleden) do 12 (najmanj ugleden).

Do sprememb je prišlo pri poklicu profesor, ta je iz 2. mesta padel na 3. mesto, poklic inženirja je padel iz 3. na 4. mesto, poklic pravnika pa se je iz 4. mesta povzpел na 2. mesto. Poklic policista je iz 9. padel na 10. mesto, poklic novinarja pa se je iz 10. mesta povzpел na 9.

V nadaljevanju smo zaradi večjega števila primerjav uporabili Holm-Bonferronijev popravek. Popravek izračunamo tako, da najprej vse p -vrednosti razvrstimo od najmanjše do največje. Nato najnižjo p -vrednost pomnožimo s številom vseh primerjav (v našem primeru 9 oz. 10), za vsako naslednjo (višjo) p -vrednost pa (množitveni) faktor zmanjšamo za 1. Popravek se uporablja na p -vrednostih, nižjih od alfe (0,05), s postopkom pa prekinemo, ko je p -vrednost po popravku prvič višja od 0,05. V tem primeru so vse nadaljnje p -vrednosti statistično neznačilne. V rezultatih je p -vrednost po Holm-Bonferronijevem popravku navedena v zadnjem stolpcu.

Pri drugem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, do kakšnih razlik v podobi poklica psihologa je prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016. Naredili smo Mann-Whitney U test za dva neodvisna vzorca. Do statistično značilnih razlik v podobi poklica psihologa je prišlo pri dimenzijah egoistični in potrpežljivi (slika 4 in tabela 1).

Slika 4

Primerjava povprečnih vrednosti na posameznih dimenzijah podobe poklica psihologa v letih 2016 in 2020

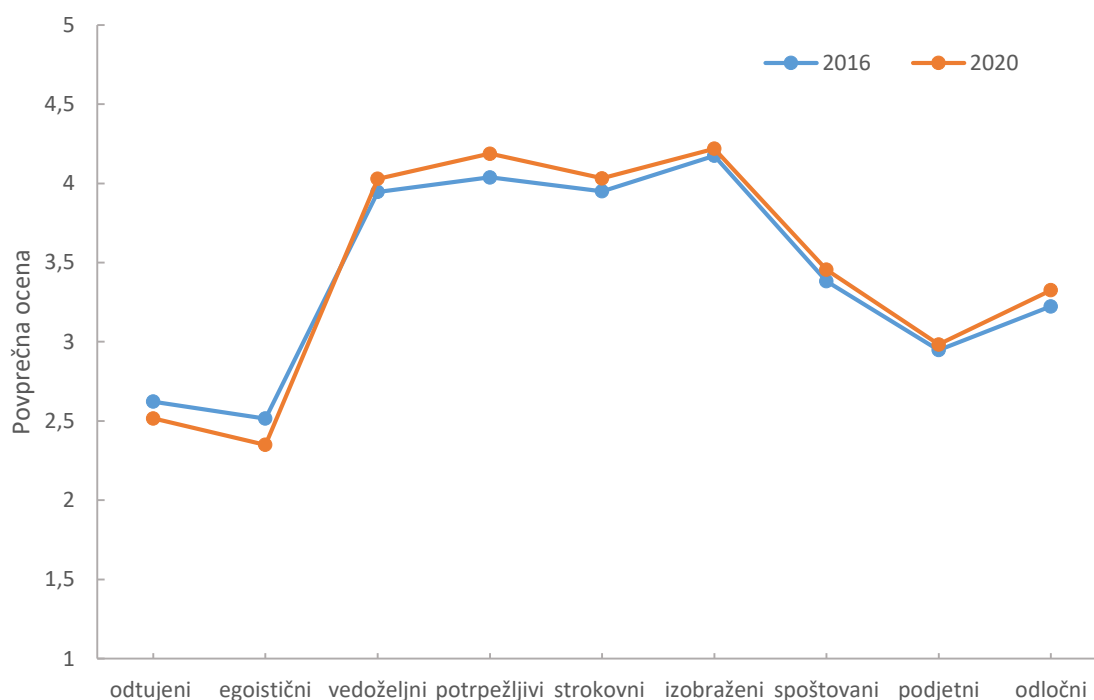

Tabela 1

U- in p-vrednosti Mann-Whitney testa primerjave podobe poklica psihologa med letoma 2016 in 2020

	<i>U</i>	<i>p</i>	Statistično pomembne razlike po <i>HB</i> popravku
Odtujeni	215240,5	0,041*	
Egoistični	208310,5	0,002**	0,016*
Vedoželjni	217541,0	0,078	
Potrpežljivi	206219,0	0,001**	0,009**
Strokovni	218199,0	0,090	
Izobraženi	219641,0	0,134	
Spoštovani	220142,5	0,177	
Podjetni	224782,5	0,515	
Odločni	215827,5	0,048*	

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Pri tretjem raziskovalnem vprašanju smo ugotavljali, kako se bližina do poklica psihologa odraža pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa. Udeležence smo razdelili v tri skupine. Prva skupina osebno ne pozna nobenega psihologa, druga skupina sodeluje s psihologom na delovnem mestu oz. ga osebno pozna (med družinskimi člani ali prijatelji), v tretji skupini pa so psihologi. Najprej smo naredili Kruskal-Wallis test, ki je pokazal, da obstajajo razlike med skupinami pri ocenjevanju ugleda poklica psihologa ter na določenih dimenzijah podobe (tabela 2). Želeli smo ugotoviti, med katerimi skupinami je prihajalo do razlik, zato smo nadaljevali z Mann-Whitney U testom za neodvisne vzorce. V nadaljnjo analizo smo vključili rang poklica psihologa in vse dimenzije podobe poklica, razen spoštovani, saj Kruskal-Wallis test prav pri tej lastnosti ni pokazal razlik med skupinami. Izkazalo se je, da med osebami, ki psihologov osebno ne poznajo, in posamezniki, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu, ni prihajalo do razlik (slika 5 in tabela 3). Razlike so se pojavile med osebami, ki psihologov ne poznajo, in psihologi ter med posamezniki, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu, in psihologi. Psihologi so se v primerjavi z drugimi udeleženci ocenjevali kot bolj vedoželjne, potrpežljive, strokovne, izobražene ter manj odtujene, egoistične, spoštovane, podjetne in odločne (slika 5 ter tabela 4 in 5).

Slika 5

Primerjava povprečnih vrednosti na posameznih dimenzijah podobe poklica psihologa med prvo, drugo in tretjo skupino

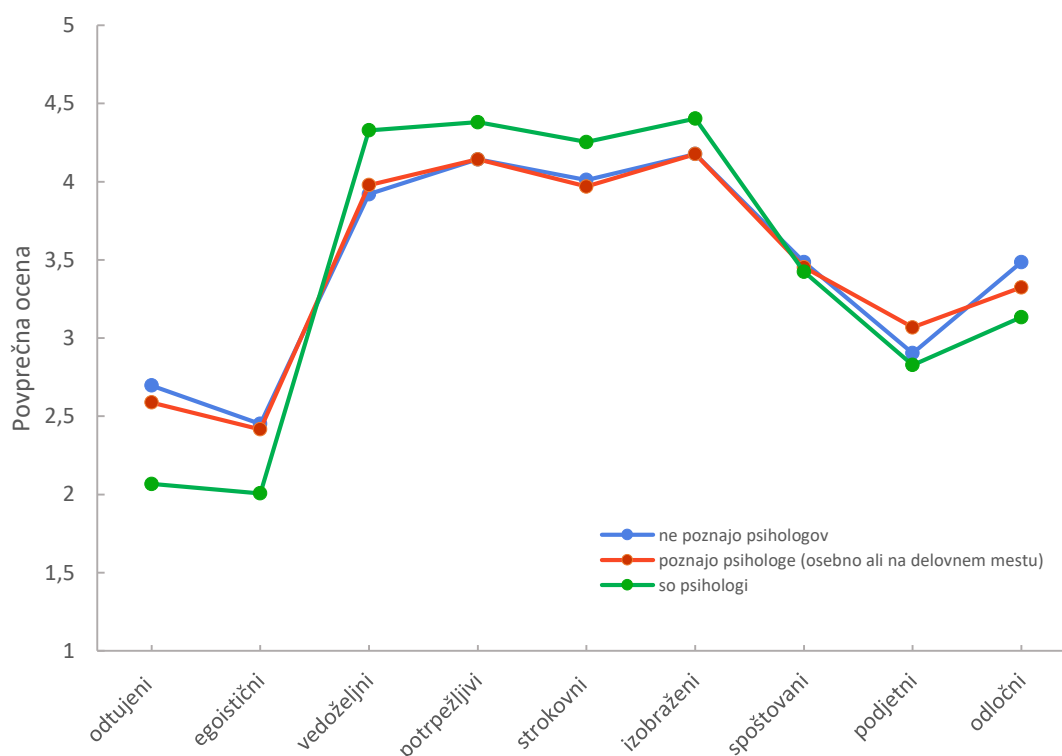

Tabela 2*Primerjava med posameznimi skupinami s Kruskal-Wallis testom*

	χ^2	p	Statistično pomembne razlike po HB popravku
Rang psihologa	11,5	0,003**	0,018*
Odtujeni	41,1	< 0,001**	< 0,001**
Egoistični	24,1	< 0,001**	< 0,001**
Vedoželjni	26,0	< 0,001**	< 0,001**
Potrpežljivi	10,3	0,006**	0,024*
Strokovni	15,0	0,001**	0,007**
Izobraženi	10,9	0,004**	0,020*
Spoštovani	0,7	0,696	
Podjetni	7,4	0,025*	0,050*
Odločni	10,3	0,006**	0,018*

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Tisti posamezniki, ki psihologov ne poznajo, ter posamezniki, ki psihologe poznajo osebno oz. z njimi sodelujejo na delovnem mestu, so jim pri ocenjevanju ugleda podali povprečno oceno ranga 5,9. Psihologi sami pa so si pri ocenjevanju ugleda v povprečju podajali oceno ranga 5,1.

Tabela 3

U- in p-vrednosti Mann-Whitney testa primerjave ugleda in podobe poklica psihologa med osebami, ki psihologov osebno ne poznajo, in posamezniki, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu

	U	p	p po HB popravku
Rang psihologa	35649,0	0,794	
Odtujeni	33907,5	0,209	
Egoistični	35562,5	0,746	
Vedoželjni	34911,0	0,480	
Potrpežljivi	35693,0	0,799	
Strokovni	35167,0	0,567	
Izobraženi	35511,0	0,711	
Podjetni	32408,0	0,033*	0,297
Odločni	32869,0	0,064	

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ so označene z *.

Tabela 4

U- in p-vrednosti Mann-Whitney testa primerjave ugleda in podobe poklica psihologa med osebami, ki psihologov osebno ne poznajo, in psihologi

	<i>U</i>	<i>p</i>	Statistično pomembne razlike po <i>HB</i> popravku
Rang psihologa	9700,5	0,009**	0,036*
Odtujeni	7408,0	< 0,001**	< 0,001**
Egoistični	8574,5	< 0,001**	< 0,001**
Vedoželjni	8549,5	< 0,001**	< 0,001**
Potrpežljivi	9963,0	0,014*	0,042*
Strokovni	9722,5	0,004**	0,020*
Izobraženi	10024,0	0,015*	0,030*
Podjetni	11522,5	0,779	
Odločni	9381,0	0,001**	0,006**

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Tabela 5

U- in p-vrednosti Mann-Whitney testa primerjave ugleda in podobe poklica psihologa med osebami, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu, in psihologi

	<i>U</i>	<i>p</i>	Statistično pomembne razlike po <i>HB</i> popravku
Rang psihologa	22405,0	0,001**	0,005**
Odtujeni	19052,0	< 0,001**	< 0,001**
Egoistični	20764,5	< 0,001**	< 0,001**
Vedoželjni	20690,0	< 0,001**	< 0,001**
Potrpežljivi	23014,5	0,001**	0,003**
Strokovni	22186,5	< 0,001**	< 0,001**
Izobraženi	22969,0	0,001**	0,004**
Podjetni	24403,5	0,028*	
Odločni	24671,5	0,045*	

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Za ugotavljanje razlik med zaznanimi podobami štirih vključenih poklicev smo uporabili Wilcoxonov test. Prva hipoteza pravi, da se bo podoba poklica psihologa razlikovala od podobe poklica zdravnika. Ugotovili smo, da so udeleženci psihologe v primerjavi z zdravniki opisovali kot bolj vedoželjne in potrpežljive ter manj odtujene, egoistične, strokovne, izobražene, spoštovane in odločne (slika 6 in tabela 6). Hipotezo smo torej potrdili.

Slika 6

Primerjava povprečnih vrednosti na posameznih dimenzijah podobe poklica psihologa in zdravnika

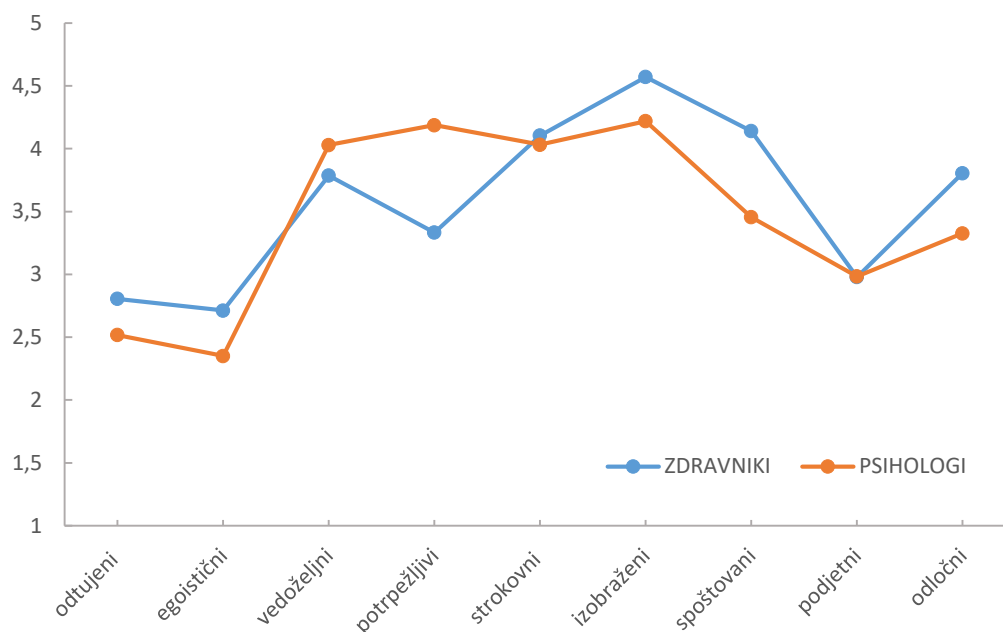

Tabela 6

Z- in p-vrednosti Wilcoxon testa za primerjavo podobe poklica psihologa in zdravnika na posameznih dimenzijah

	Z	p	Statistično pomembne razlike po HB popravku
Odtujeni	-6,5	< 0,001**	< 0,001**
Egoistični	-8,0	< 0,001**	< 0,001**
Vedoželjni	-6,4	< 0,001**	< 0,001**
Potrpežljivi	-16,9	< 0,001**	< 0,001**
Strokovni	-2,5	0,014*	0,028*
Izobraženi	-12,1	< 0,001**	< 0,001**
Spoštovani	-14,4	< 0,001**	< 0,001**
Podjetni	-0,1	0,912	
Odločni	-11,3	< 0,001**	< 0,001**

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Druga hipoteza pravi, da se bo podoba poklica psihologa razlikovala od podobe poklica učitelja. Ugotovili smo, da so udeleženci psihologe v primerjavi z učitelji ocenjevali kot bolj odtujene, egoistične, vedoželjne, potrpežljive, strokovne, izobražene, spoštovane in podjetne ter manj odločne (slika 7 in tabela 7). Hipotezo smo potrdili.

Slika 7

Primerjava povprečnih vrednosti na posameznih dimenzijah podobe poklica psihologa in učitelja

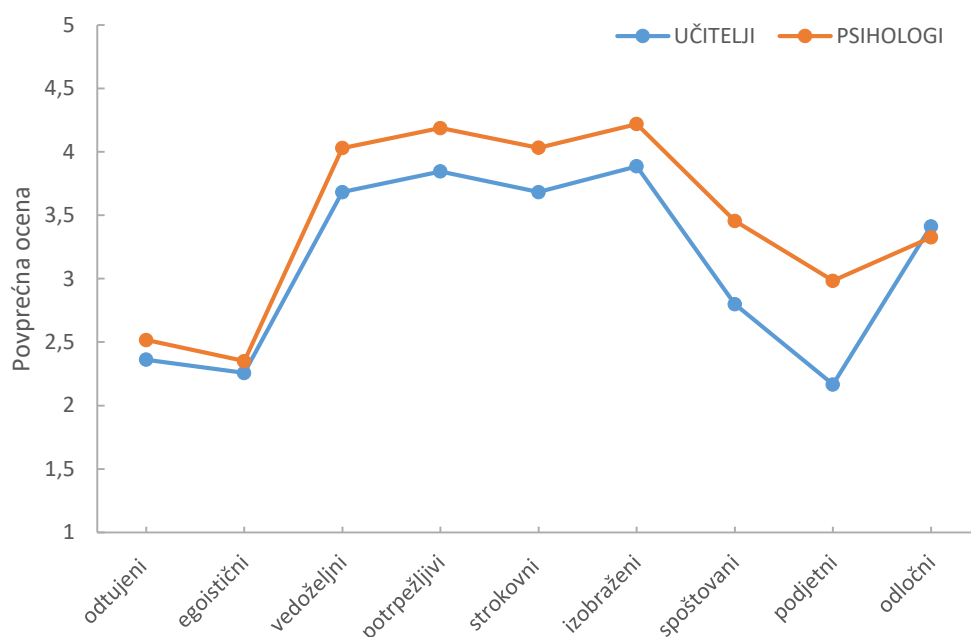

Tabela 7

Z- in p-vrednosti Wilcoxon testa za primerjavo podobe poklica psihologa in učitelja na posameznih dimenzijah

	Z	p	Statistično pomembne razlike po HB popravku
Odtujeni	-3,8	< 0,001**	< 0,001**
Egoistični	-2,4	0,016*	0,032*
Vedoželjni	-8,7	< 0,001**	< 0,001**
Potrpežljivi	-8,4	< 0,001**	< 0,001**
Strokovni	-9,6	< 0,001**	< 0,001**
Izobraženi	-10,1	< 0,001**	< 0,001**
Spoštovani	-14,2	< 0,001**	< 0,001**
Podjetni	-16,4	< 0,001**	< 0,001**
Odločni	-2,0	0,048*	0,048*

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Naša zadnja hipoteza pa pravi, da se bo podoba poklica psihologa razlikovala od podobe poklica managerja. Ugotovili smo, da so udeleženci psihologe v primerjavi z managerji opisovali kot bolj vedoželjne, potrpežljive, strokovne in izobražene ter manj odtujene, egoistične, podjetne in odločne (slika 8 in tabela 8). Hipotezo smo prav tako potrdili.

Slika 8

Primerjava povprečnih vrednosti na posameznih dimenzijah podobe poklica psihologa in managerja

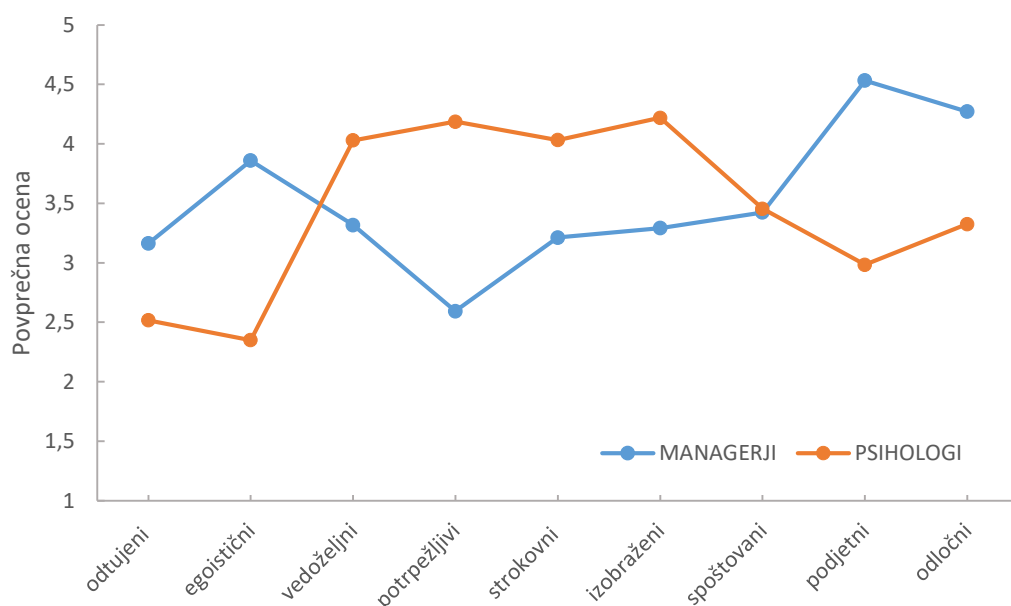

Tabela 8

Z- in p-vrednosti Wilcoxon testa za primerjavo podobe poklica psihologa in managerja na posameznih dimenzijah

	Z	p	Statistično pomembne razlike po HB popravku
Odtujeni	-12,8	< 0,001**	< 0,001**
Egoistični	-20,8	< 0,001**	< 0,001**
Vedoželjni	-15,0	< 0,001**	< 0,001**
Potrpežljivi	-21,6	< 0,001**	< 0,001**
Strokovni	-17,0	< 0,001**	< 0,001**
Izobraženi	-18,9	< 0,001**	< 0,001**
Spoštovani	-0,8	0,449	
Podjetni	-21,1	< 0,001**	< 0,001**
Odločni	-17,6	< 0,001**	< 0,001**

Opombe. Statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,01$ so označene z **, statistično pomembne vrednosti na ravni $p < 0,05$ pa z *.

Razprava

V magistrskem delu smo na podlagi preteklih raziskav oblikovali tri raziskovalna vprašanja in tri hipoteze, ki smo jih preučevali s pomočjo odgovorov na Vprašalnik o ugledu in podobi poklicev (Kline in Boštjančič, 2016) v letih 2016 in 2020. V nadaljevanju so natančneje razloženi izsledki raziskave.

Ugled poklica psihologa v letih 2016 in 2020

Pri prvem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, do kakšnih razlik v ugledu poklica psihologa je prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016. Ugotovili smo, da se ugled poklica psihologa ni spremenil, saj je tako v letu 2016 kot v letu 2020 ostal na petem mestu. To je razvidno s slike 3. Ugotovili smo tudi, da se položaj drugih poklicev ni bistveno spremenil, ti so večinoma ostali na istem mestu.

Poklic psihologa se je torej na splošno gledano tudi v letu 2020 uvrstil precej visoko. To lahko pojasnimo s tem, da imajo ljudje razmeroma pozitiven odnos do psihologov (Brunner idr., 2020; Grossack, 1954; Guest, 1948), prav tako pa zaupajo v psihologijo kot stroko (Malec, 2019). Poleg tega sta Rotter in Stein (1971) ugotovila, da ljudje psihologom zaupajo, dojemajo jih kot altruistične in razmeroma kompetentne.

V študiji Ogledalo Slovenije je bilo ugotovljeno, da je epidemija povrnila zaupanje v zdravstvo in šolstvo ter v učitelje in zdravnike (Zorko, 2020). Gre za dve instituciji in poklica, ki sta bila v minulem letu zelo vidna. Tudi psihologi so se v javnosti in medijih pojavljali večkrat, predvsem v informativnih ali pogovornih oddajah. Do tega je prišlo zaradi vse večjih stisk, ki so jih ljudje doživljali v času epidemije. Posledično bi lahko sklepali, da je prišlo tudi do večjega zaupanja Slovencev do poklica psihologa, saj je bila tudi njihova vloga v javnosti večja in pomembnejša. Mediji imajo namreč zelo velik vpliv na oblikovanje realnosti, zato je pomemben način, kako se psihologi pojavljajo v medijih (Carll, 2001). Čeprav v letu 2020 ni prišlo do izboljšanja položaja poklica psihologa, lahko trdimo, da je prišlo do večje prepoznavnosti psihološkega poklica. To je ugotovila tudi Malec (2019), saj v spletnih brskalnikih narašča iskalna zahteva »psiholog« oz. »psihologinja«. Epidemija z novim koronavirusom ni povzročila niti izboljšanja niti poslabšanja položaja poklica psihologa, v primerjavi z letom 2016. Možno je tudi, da do spremembe v položaju poklica psihologa ni prišlo zato, ker so pretekla štiri leta, pa tudi epidemija v približno enaki meri vplivala na zaznavanje ostalih poklicev. Kot je razvidno s slike 3, so namreč poklici v letih 2016 in 2020 večinoma zasedli isto mesto oz. so bili premiki minimalni.

Čeprav je novejših raziskav, ki bi se ukvarjale z ugledom poklica psihologa, malo, je Klemen (2012) v svojem diplomskem delu posredno ugotovila, da je poklic psihologa med desetimi izbranimi poklici (zdravnik, pravnik, terapevt, duhovnik učitelj, policist, pedagog, socialni pedagog in socialni delavec) zasedel tretje mesto. Tako kot v naši raziskavi, je bil na prvem mestu poklic zdravnika, na drugem pa poklic pravnika. Za poklicem psihologa so se tako, kot v naši raziskavi, uvrstili učitelji in policisti. V raziskavah, ki so jih izvedli Nunnally in Kittros (1958) ter McGuire in Borowy (1979), je bilo ugotovljeno, da so udeleženci osebe, ki delujejo na področju fizičnega zdravja, zaznavali kot bolj pomembne in dragocene v primerjavi s tistimi posamezniki, ki delujejo na področju mentalnega zdravja. To je v skladu z našimi rezultati, saj so zdravniki pri ocenjevanju ugleda zasedli višjo pozicijo kot psihologi. Poleg tega je bilo ugotovljeno, da so ugledni poklici tudi tisti, ki temeljijo na pomoči drugim, npr. zdravniki,

medicinske sestre ali psihologi (Corso, 2005). To se je prav tako pokazalo v rezultatih, saj so zdravniki zasedli prvo mesto. Možno je, da je poklic psihologa zasedel dokaj visok položaj tudi zato, ker ljudje cenijo njihovo pomoč, ki jo nudijo drugim. Ugled poklica temelji tudi na poštenju in neoporečnosti opravljanja storitev, zavzetosti za kakovost in delo ter na specializiranem strokovnem znanju (Čufar, 2009). Glede na končno uvrstitev poklica psihologa bi lahko sklepali, da ima javnost razmeroma pozitivno mnenje o psihologih tudi na tem področju ter dojema njihovo delo kot kakovostno in strokovno.

Podoba poklica psihologa v letih 2016 in 2020

Pri drugem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, do kakšnih razlik v podobi poklica psihologa je prišlo leta 2020, v primerjavi z letom 2016. Iz tabele 1 in slike 4 je razvidno, da do statistično pomembnih razlik večinoma ni prišlo. Ti sta se pokazali samo na dimenzijah egoistični in potrpežljivi. Udeleženci so psihologe v letu 2020 ocenili kot manj egoistične in bolj potrpežljive, v primerjavi z udeleženci v letu 2016.

Izgleda, da se je podoba poklica psihologa nekoliko izboljšala. Najverjetneje se je izoblikovala na podlagi informacij in izkušenj posameznikov (Beach, 1990). Na splošno je podoba poklica psihologa tako v letu 2016 kot v letu 2020 razmeroma pozitivna in ugodna. Podoba, ki si jo posameznik ustvari o določeni entiteti, namreč temelji na njegovih izkušnjah, vrednotnem sistemu, psihološkem in fizičnem stanju v času zaznave ter njegovih pričakovanjih za prihodnost (Enis, 2011). Podoba poklica prav tako temelji na zgodovinskih, družbenih, kulturnih in političnih dejavnikih (Grandy in Marvin, 2011), zaradi česar lahko sklepamo, da je imela tudi epidemija koronavirusa vpliv na spremembe v podobi poklica psihologa. Podoba poklica psihologa se oblikuje tudi z neposrednimi in posrednimi izkušnjami, ki jih imajo ljudje z njimi (Brunner idr., 2020). Izgleda, da so tudi te neposredne in posredne izkušnje pri ljudeh precej pozitivne, saj se to kaže v ugodnih rezultatih na dimenzijah podobe. Pri formiranju podobe imata pomembno vlogo tudi popularnost in razumevanje. Popularnost se v našem primeru nanaša na to, kaj javnost čuti do psihologov, razumevanje pa se nanaša na to, kaj javnost ve o psihologih (Wood idr., 1986).

Udeležencem se psihologi zdijo precej vedoželjni, potrpežljivi, strokovni in izobraženi, vendar nekoliko manj spoštovani, podjetni in odločni. V najmanjši meri so jih ocenjevali kot odtujene in egoistične. Glede na to, da podoba, ki jo imajo ljudje o psihologih, največkrat izhaja iz popularne kulture in filmov (Brunner idr., 2020; Grandy in Mavin, 2011), bi lahko sklepali, da so v zadnjih letih psihologi v medijih dokaj pozitivno predstavljeni, kar se odraža na dimenzijah podobe. Ljudje psihologe namreč opisujejo kot osebe, ki nudijo pomoč drugim oz. osebe, h katerim greš, ko imaš težave (Brunner, 2020). Poleg tega se posameznikom psihologi zdijo empatične osebe, ki drugim pomagajo in so vredni zaupanja, ob tem pa ne obsojajo in niso egocentrični. Psihologe so opisali tudi kot komunikativne, pogumne, disciplinirane, izobražene in dobre poslušalce (Laudová idr., 2020). Vse to so pozitivne karakteristike, ki kažejo na ugodno in pozitivno podobo poklica psihologa, kar se odraža tudi v naših rezultatih.

Vpliv bližine do psihologa pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa

Pri tretjem raziskovalnem vprašanju smo ugotavljali, kako se bližina do psihologa odraža pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa. Udeležence smo razdelili v tri skupine. Prva skupina osebno ne pozna nobenega psihologa, druga skupina sodeluje s psihologom na delovnem mestu oz. ga osebno pozna (med družinskimi člani ali prijatelji), v tretji skupini pa so psihologi.

Ugotovili smo, da so psihologi pri ocenjevanju ugleda sami sebe rangirali bolje, v primerjavi s prvo skupino posameznikov, ki psihologov ne poznajo, ter drugo skupino oseb, ki psihologe poznajo osebno oz. z njimi sodelujejo na delovnem mestu. Psihologi so si v povprečju pripisali peti rang, drugi pa so jih večinoma postavili na šesto mesto med dvanajstimi možnimi poklici. To pomeni, da so psihologi sami sebe ocenjevali kot bolj ugledne, v primerjavi s preostalimi udeleženci raziskave.

Spoznali smo tudi, da pri ocenjevanju podobe poklica psihologa, med prvo skupino oseb, ki ne poznajo psihologov, ter drugo skupino posameznikov, ki psihologe poznajo osebno oz. z njimi sodelujejo na delovnem mestu, ni prihajalo do statistično pomembnih razlik pri ocenjevanju podobe poklica psihologa. To je razvidno iz tabele 3 in slike 5. Do statistično pomembnih razlik je prišlo med psihologi in osebami, ki psihologov osebno ne poznajo, kar lahko razberemo iz tabele 4. Psihologi so sami sebe ocenjevali kot manj odtujene, egoistične, odločne ter bolj vedoželjne, potrpežljive, strokovne in izobražene. Iz tabele 5 je razvidno, da je do statistično pomembnih razlik prav tako prišlo med psihologi in osebami, ki psihologe poznajo osebno oz. na delovnem mestu. Psihologi so sami sebe ocenjevali kot manj odtujene in egoistične ter bolj vedoželjne, potrpežljive, strokovne in izobražene. To je prikazano na sliki 5.

Psihologi so se zaznavali kot bolj ugledni ter si podajali bolj ugodne ocene pri ocenjevanju podobe, v primerjavi z drugimi udeleženci raziskave. To se sklada z ugotovitvijo Svenssona (2006b), da so ljudje nagnjeni k višjemu ocenjevanju ugleda svojega poklica ali poklicev, ki so jim podobni. Ljudje namreč svoj poklic ocenjujejo drugače kot drugi. Podoba poklica se oblikuje tudi z neposrednimi in posrednimi izkušnjami, ki jih imajo ljudje s psihologi. Poleg tega lahko na podobo poklica vplivajo tudi prijatelji in družinski člani (Brunner idr., 2020). To pomeni, da mnenje osebe, ki nam je blizu, lahko vpliva tudi na to, kako bomo ocenjevali druge, v našem primeru je to poklic psihologa. Morda bi pričakovali, da bodo tisti, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu, slednje ocenjevali nekoliko ugodneje, kot tisti, ki psihologov osebno ne poznajo, vendar do tega ni prišlo. To bi lahko pojasnili s tem, da neposredne in posredne izkušnje s psihologi niso bistveno vplivale na ocenjevanje njihovega ugleda in podobe. Morda so tudi psihologi zadnja leta v javnosti predstavljeni tako ugodno, da so osebe, ki psihologov ne poznajo, slednje ocenjevale višje, kot bi jih sicer. To se sicer ne sklada z ugotovitvijo Von Sydow in Reimer (1998), da psihološke ideje pogosto niso predstavljene točno, zaradi česar se lahko pojavijo negativni stereotipi in prepričanja, ki psihologiji kot znanosti škodijo. Negativne podobe so škodljive predvsem takrat, ko vplivajo na splošno javnost na način, da ljudje verjamejo v neresnice o psihologiji in psihologih ali takrat, ko posamezniki ne poiščejo psihološke pomoči zaradi netočnega ali negativnega zaznavanja psihologije in psihologov (Pallack in Kilburh, 1986). Poleg tega se pojavljajo tudi nerealna pričakovanja ljudi do psihologov, kar izhaja predvsem iz poenostavljenih razlag psiholoških fenomenov (Malec, 2019). Kljub temu da so psihologi sami sebe ocenjevali bolj ugodno, kot »ne-psihologi«, lahko trdimo, da so tudi ocene drugih udeležencev razmeroma ugodne in pozitivne. Možno je, da so v raziskavi sodelovali bolj informirani posamezniki, zaradi česar je manj verjetno, da bi verjeli v določene mite v zvezi s psihologi ali pa so manj dovzetni za socialno stigmo, vezano na psihologe (Yavuz idr., 2020).

Podoba poklica psihologa v primerjavi s podobo poklica zdravnika, učitelja in managerja

Prvo hipotezo, ki pravi, da se bo podoba poklica psihologa razlikovala od podobe poklica zdravnika, smo potrdili. Na sliki 6 vidimo, da so udeleženci psihologe ocenjevali kot manj odtujene, egoistične, strokovne, izobražene, spoštovane in odločne ter bolj vedoželjne in potrpežljive. Drugo hipotezo, ki pravi, da se bo podoba poklica psihologa razlikovala od podobe poklica učitelja, smo tudi potrdili. S slike 7 razberemo, da so udeleženci psihologe v primerjavi z učitelji ocenjevali kot bolj vedoželjne, potrpežljive, strokovne, izobražene, spoštovane in podjetne, odtujene in egoistične ter manj odločne, v primerjavi z učitelji. Tretjo hipotezo, ki pravi, da se bo podoba poklica psihologa razlikovala od podobe poklica managerja, smo prav tako potrdili. Na sliki 8 vidimo, da so udeleženci psihologe v primerjavi z managerji ocenjevali kot bolj vedoželjne, potrpežljive, strokovne in izobražene ter manj odtujene, egoistične, podjetne in odločne.

Če torej primerjamo podobo vseh štirih poklicev skupaj, opazimo naslednje. Udeleženci so izmed vseh štirih poklicev psihologe ocenili kot najbolj vedoželjne in potrpežljive ter najmanj odločne. Psihologi so bili ocenjeni kot manj odtujeni in egoistični od managerjev in zdravnikov, vendar nekoliko bolj od učiteljev. Udeleženci so psihologe ocenili kot nekoliko manj strokovne, izobražene in spoštovane od zdravnikov, vendar bolj od učiteljev in managerjev. Managerji so bili ocenjeni kot veliko bolj podjetni, v primerjavi s preostalimi tremi poklici.

Podoba poklica psihologa se torej razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja. To je v skladu z ugotovitvijo Webb in Speer (1985), da se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe drugih poklicev. Kot razlagata Grandy in Mavin (2011), je podoba poklica zgrajena skozi čas in temelji na različnih zgodovinskih, družbenih, kulturnih in političnih dejavnikih. To je lahko eden od dejavnikov, zakaj se v naših rezultatih podoba teh štirih poklicev razlikuje. Razlike v podobi poklica psihologa, zdravnika, učitelja in managerja so se verjetno pojavile tudi zato, ker si posameznik podobo ustvari na podlagi izkušenj, vrednotnega sistema, psihološkega in fizičnega stanja v času zaznave ter njegovih pričakovanj za prihodnost (Enis, 2011). Večina ljudi je tekom življenja torej prišla v stik z zdravniki in učitelji, zato imajo morda o njih bolj natančno izoblikovano podobo, v primerjavi s podobo psihologov in managerjev. Možno je, da podoba poklica psihologa in managerja v večji meri temelji na tem, kako so slednji prikazani v medijih ali pa na vrednotnem sistemu posameznikov. Kako javnost zaznava psihologe ter posledično tudi druge poklice, je v veliki meri določeno z načinom njihovega pojavljanja v medijih (Carll, 2001). Pomembno je, da so vsi poklici predstavljeni čim bolj točno, saj bo samo v tem primeru zaznavanje ljudi, ki z njimi nimajo neposrednega ali posrednega stika, realno.

Lahko trdimo, da imajo v naši raziskavi najmanj ugodno podobo managerji. Corso (2005) pravi, da osebe nek poklic zaznavajo kot uglednejši, zaradi njihove pomoči, ki jo nudijo drugim. Glede na to, da ugled izhaja iz podobe (Čufar, 2009), vemo, da sta oba koncepta povezana. Posledično bi lahko sklepali, da je podoba poklica zdravnika, psihologa in učitelja ugodnejša tudi zato, ker njihovo delo temelji na pomoči drugim. Managerji so pogosto bolj poznani od predstavnikov preostalih treh poklicnih profilov, vendar kot je bilo ugotovljeno, pri zaznavanju ugleda in podobe ni toliko pomembna slava in količina denarja, ki ga osebe določenega poklica zaslužijo (Corso, 2005).

Omejitve in predlogi za nadaljnje raziskovanje

Ena od omejitev raziskave je ta, da v letih 2016 in 2020 niso sodelovali isti udeleženci, torej sta bila vključena dva različna oz. neodvisna vzorca posameznikov. Kljub temu smo si pri ponovitvi raziskave prizadevali pridobiti čim bolj podoben vzorec ljudi (glede na spol, starost, izobrazbo, bivanje, poklicno strukturo), kar nam je do določene mere uspelo.

Omejitev raziskave je tudi ta, da je v študiji sodelovalo razmeroma veliko število psihologov, kar je imelo vpliv na končne rezultate. Poleg tega bi lahko v študijo vključili še več ljudi, da bi vzorec bolj realno predstavljal splošno populacijo Slovencev.

Morda bi lahko tudi vprašalnik oblikovali nekoliko drugače, saj smo od nekaterih udeležencev dobili povratno informacijo, da jim je bilo zelo težko rangirati poklice od najbolj do najmanj uglednega. Namesto tega bi lahko vsak poklic npr. ocenili od 1 do 10, v kolikšni meri se jim ta zdi ugleden in bi se na ta način izognili prisilnemu rangiranju poklicev.

Celotno raziskavo bi lahko nadgradili tako, da bi vključili še kvalitativni del raziskave z intervjuji ali fokusnimi skupinami. Na ta način bi dobili bolj točne in natančne informacije o tem, zakaj ljudje zaznavajo ugled in podobo poklica psihologa kot takšnega. Poleg tega bi lahko dobili tudi bolj poglobljeno informacijo o tem, zakaj je prišlo do razlik v podobi in ugledu poklica psihologa med letoma 2016 in 2020, ter zakaj je prišlo do razlik v podobi poklica psihologa, zdravnika, učitelja in managerja.

Zanimivo bi bilo tudi pogledati, ali prihaja do razlik pri zaznavanju managerjev, učiteljev in zdravnikov s strani psihologov, ki delujejo na različnih področjih. Ali npr. psiholog, ki dela na področju psihologije dela, drugače zaznava managerje (s katerimi deluje na dnevni ravni) kot psiholog s kliničnega ali pedagoškega področja? To smo želeli preučiti tudi v naši raziskavi, vendar smo ocenili, da je bilo predstavnikov vsakega od področij premalo.

Menimo, da bi bilo raziskavo smiselno ponavljati v intervalih (npr. na pet let), saj bi na ta način lahko spremljali, kaj se dogaja z ugledom in podobo poklica psihologa. Ugotavljali bi lahko, zakaj se spreminja ter kako različni dogodki vplivajo na ugled in podobo poklica.

Zaključki

V magistrskem delu smo preučevali, kakšna sta podoba in ugled psihologov v Sloveniji. Postavili smo tri raziskovalna vprašanja in tri hipoteze. Zanimalo nas je, kako sta se podoba in ugled poklica psihologa v letu 2020 spremenila v primerjavi z letom 2016. Poleg tega nas je zanimalo tudi, kako se bližina do psihologa odraža pri ocenjevanju ugleda in podobe poklica psihologa. Prav tako smo ugotavljali, ali se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja.

Ugotovili smo, da se ugled poklica psihologa ni spremenil, saj so psihologi tako v letu 2016 kot v letu 2020 ostali na petem mestu izmed dvanajstih možnih poklicev. Tudi podoba poklica psihologa, ki smo jo ugotavljali s pomočjo devetih dimenzij oz. lastnosti, se v štirih letih ni bistveno spremenila. Podoba je ostala razmeroma ugodna, do statistično pomembnih razlik je prišlo samo na dimenzijah egoistični in potrpežljivi. Ljudje so v letu 2020 psihologe ocenjevali kot manj egoistične in bolj potrpežljive, v primerjavi z letom 2016. Spoznali smo tudi, da si pri ocenjevanju ugleda in podobe psihologi podajajo boljše in bolj ugodne ocene v primerjavi z osebami, ki psihologov osebno ne poznajo, ter osebami, ki psihologe poznajo osebno ali z njimi sodelujejo na delovnem mestu. Prav tako smo ugotovili, da se podoba poklica psihologa razlikuje od podobe poklica zdravnika, učitelja in managerja.

Podobo in ugled je pomembno raziskovati, ker s tem lahko ugotovimo, na kakšen način javnost zaznava poklic psihologa. Prav tako lahko spremljamo, ali se podoba in ugled poklica skozi čas spreminjata in zakaj je tako. Na oblikovanje podobe in ugleda imajo zelo velik vpliv psihologi sami, saj si ljudje ustvarijo mnenje o nekem poklicu tudi na podlagi neposrednih in posrednih izkušenj z njimi. Posamezniki lahko te izkušnje pridobijo v bolj formalnem okolju, kot npr. klienti v psihoterapiji, prav tako pa se podoba in ugled oblikujeta na podlagi sodelovanja oseb s psihologi na delovnem mestu ali preko poznanstev v osebnem življenju. Pri ustvarjanju podobe in ugleda poklica psihologa imajo ključno vlogo tudi mediji. Pomembno je, kako so psihologi predstavljeni v sklopu informativnih oddaj ter v različnih filmih in serijah. Vedno več je vsebin, ki vključujejo različne psihološke ideje, zato je izjemnega pomena, na kakšen način so predstavljene. Pri oblikovanju podobe in ugleda ima pomembno vlogo tudi Društvo psihologov Slovenije. Ta organizacija namreč aktivno povezuje psihologe z namenom uveljavljanja stroke in kompetenc psihologov ter njihovega izobraževanja, usposabljanja in informiranja. Gre za društvo, ki predstavlja poklic psihologa ter komunicira s širšo javnostjo in s tem sporoča strokovna stališča glede družbenih vprašanj, hkrati pa izobražuje nepsihologe o psiholoških vsebinah. Prav te dejavnosti omogočajo, da si ljudje o poklicu psihologa ustvarijo čim bolj realno sliko.

Raziskovanje ugleda in podobe poklica psihologa je v našem okolju še precej neraziskano. Glede na to, da gre za eno izmed prvih raziskav v Sloveniji, ki vključujejo to področje, nam ta lahko služi kot podlaga za nadaljnje raziskovanje. Morda bodo psihologi in drugi posamezniki na ta način imeli večji vpogled v to, kako poklic psihologa zaznava širša javnost.

Reference

- Abdollahyan, H. in Hooshang, N. (2009). Conceptualizing occupational prestige: An empirical caste study from Iran. *Asian Journal of Social Science*, 37, 192–207.
- Aljazzaf, Z. M., Perry, M. in Capretz, M. A. M. (2014). *Online trust: Definition and principles*. 5-th International Multi-Conference on Computing in the Global Information Technology, ICCGI, 163–168.
- Alvesson, M. (1990). Organization: From substance to image? *Organization Studies*, 11(3), 373–394.
- American psychological association. (2011). *Careers in psychology*.
<https://www.apa.org/careers/resources/guides/careers.pdf>
- Arthur, M. B., Hall, D. T. in Lawrence, B. S. (1989). *Handbook of career theory*. Cambridge University Press.
- Association of BC forest professionals. (2015). *What is public trust?*
https://abcfp.ca/WEB/abcfp/Files/media/ABCFP_Public_Trust_Article1.pdf
- Atkinson, R. C. (1977). Reflections on psychology's past and concerns about its future. *American Psychologist*, 32, 205–210.
- Baier, A. C. (1994). *Moral prejudices: Essays on Ethics*. Harvard University Press.
- Barkow, J. H. (1989). *Darwin, sex, and status: Biological approaches to mind and culture*. University of Toronto Press.
- Beach, L. R. (1990). *Image theory: Decision making in personal and organizational contexts*. John Wiley and Sons.
- Bevan, W. (1982). A sermon of sorts in three plus parts. *American Psychologist*, 37, 1303–1322.
- Birnbaum, D. in Somers, M. (1986). The influence of occupational image subcultures on job attitudes, job performance and job attitude-job performance relationship. *Human Relations*, 39(7), 661–672.
- Boulding, K. E. (1973). *The image*. The University of Michigan Press.
- Brunner, L., Dopener, J., Myšková, V., Lavopa, L. in Škaldová, M. (2020). Public image of psychologists: Focus group report. *Interno gradivo pri predmetu Kvalitativno psihološko raziskovanje*.
- Caplow, T. (1954). *The sociology of work*. University of Minnesota Press.
- Carll, E. K. (2001). Psychology and the news media: Reflections on a ten year initiative. *Independent Practitioner*, 23–24.
- Cohen, J. in Wiebe, G. D. (1955). Who are these people? *American Psychologists*, 10, 84–85.
- Cooley, C. (1902). *Human Nature and the social order*. Scribners.

- Corritore, C. L., Kracher, B. in Wiedenbeck, S. (2003). On-line trust: Concepts, evolving themes, a model. *International Journal of Human-Computer Studies*, 58(6), 737–758.
- Corso, R. (2005). *Firefighters, doctors, scientist, nurses and teachers top list as most prestigious occupations, according to the latest Harris poll.*
<http://media.theharrispoll.com/documents/Harris-Interactive-Poll-Research-Firemen-Doctors-Scientists-Nurses-and-Teachers-Top-2005-09.pdf>
- Corwin, R. G. (1961). The professional employee: A study of conflict in nursing roles. *American Journal of Sociology*, 66, 604–615.
- Červenka, J. (2004). *Occupational reputation as viewed by public opinion.*
https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c7/a3673/f96/100026se_cervenka-prestiz%20EN.pdf
- Čufar, A. (2009). Vloga in ugled lekarniške službe. *Farmacevtski vestnik*, 60, 118–122.
- Davies, H. T. Q. (1999). Falling public trust in health services: Implications for accountability. *Journal of Health Services Research and Policy*, 4, 193–194.
- Dowling, G. (2001). *Creating corporate reputations: Identity, image and performance*. Oxford University Press.
- Dutton, J. E., Roberts, L. M. in Bednar, J. S. (2010). Pathways for positive identity construction at work: four types of positive identity and the building of social resources. *Academy of Management Review*, 35, 265–293.
- Društvo psihologov Slovenije. (2018a). *Za javnost – kdo je psiholog?* <http://www.dps.si/za-javnost/>
- Društvo psihologov Slovenije. (2018b). *Kodeks poklicne etike psihologov.*
http://www.dps.si/wp-content/uploads/2018/06/KPE_2018.pdf
- Enis, B. M. (2001). An analytical approach to the concept of image. *California Management Review*, 9(4), 51–58.
- Ervin, L. H. in Stryker, S. (2001). Theorizing the relationship between self-esteem and identity. V T. J. Owens in S. Stryker (ur.), *Extending self-esteem theory and research: Sociological and psychological currents* (str. 29–55). Cambridge University Press.
- Faragher, E. B., Cass, M. in Cooper, C.L. (2005). The relationship between job satisfaction and health: A meta-analysis. *Occupational and Environmental Medicine*, 62, 105–112.
- Faunce, W. A. (1989). Occupational status-assignment systems: The effect of status on self esteem. *American Journal of Sociology*, 95, 378–400.
- Frank, R. (2018). *Trust in professions 2018 – a GfK Verein study* [Predstavitev PPT].
https://www.nim.org/sites/default/files/medien/135/dokumente/2018_trust_in_professions_-_englisch.pdf
- Gallesich, J. (1980). From the new president. *Texas Psychologist*, 32(1), 1–2.
- Gambetta, D. (1988). Trust: Making and breaking cooperative relations. *British Journal of Sociology*, 13(1), 128.

- Ganzeboom, H. B. G., Graaf, P. M. in Treiman, D. J. (1992). A standard international socio-economic index of occupational status. *Social Science Research*, 21(1), 1–56.
- Ganzeboom, H. B. G in Treiman, D. J. (1996). Internationally comparable measures of occupational status for the 1988 international standard classification of occupations. *Social Science Research*, 25, 201–239.
- Gardner, J. M. (1976). Consumers and the health service. *National Hospital and Health Care*, 1(9), 13–18.
- Grandy, G. in Mavin, S. (2011). Occupational image, organizational image and identity in dirty work: Intersections of organizational efforts and media accounts. *Organization*, 19(6), 765–786.
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: The problem of embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91(3), 481–510.
- Grossack, M. (1954). Some negro perceptions of psychologists: An observation on psychology's public relations. *American Psychologist*, 9, 188–189.
- Guest, L. (1948). The public's attitudes toward psychologists. *American Psychologists*, 3, 135–139.
- Hardin, R. (2002). *Trust and trustworthiness*. Russel Sage Foundation.
- Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: A social intuitionist approach to moral judgement. *Psychological Review*, 108(4), 814–834.
- Haslam, S. A. (2001). *Psychology in organizations: The social identity approach*. Sage.
- Hodge, R., Siegel, P. in Rossi, P. (1964). Occupational prestige in the United States, 1925–1963. *American Journal of Sociology*, 70, 286–302.
- Holton, R. (1994). Deciding to trust, coming to believe. *Australasian Journal of Philosophy*, 72, 63–76.
- Hughes, E. (1958). *Men and their work*. Free Press.
- Ind, N. (1992). *The corporate image*. Kogan Page.
- Inkeles, A., in Rossi, P. H. (1956). National comparisons of occupational prestige. *American Journal of Sociology*, 61, 329–339.
- Joonyo, H. in Woo Shin, S. (2016). Comparison of occupational structure and job prestige rankings in China, Japan and Korea. *International Journal of Management and Applied Science*, 2(11), 112–120.
- Judge, T. A. in Bono, J. E. (2001). Relationship of core self-evaluations traits–self-esteem, generalized self-efficacy, locus of control, and emotional stability–with job satisfaction and job performance: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 86, 80–92.
- Klemen, N. (2012). *Poklicna identiteta socialnih pedagoginj in socialnih pedagogov* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta]. PeFprints.
<https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=26750&lang=slv>

- Korn, J. H. in Lewandowski, M. E. (1981). The clinical bias in the career plans of undergraduates and its impact on students and the profession. *Teaching of Psychology*, 8, 149–152.
- Kramer, M. (1970). Role conceptions of Baccalaureate nurses and success in hospital nursing. *Nursing Research*, 19, 428–439.
- Kramer, R. M. in Tyler, T. R. (1996). *Trust in organizations*. Sage.
- Kreiner, G., Ashforth, B. in Sluss, D. (2006). Identity dynamics in occupational dirty work. *Organization Science*, 17(5), 619–674.
- Krueger, P. M., Tran, M. K., Saint Onge, J. in Rogers, R. G. (2016). Occupational prestige, occupational status, and the risk of death in the United States (neobjavljeno delo).
- Laudová, J., Godaert, L., Markaj, M., Saraiva, M. in Bánová N. (2020). Attitudes towards seeking psychological help. *Interno gradivo pri predmetu Kvalitativno psihološko raziskovanje*.
- Leavitt, K., Reynolds, S. J., Barnes, C. M., Schilpzand, P. in Hannah, S. T. (2012). Different hats, different obligations, plural occupation identities, and situated moral judgment. *Academy of Management Journal*, 55(6), 1316–1333.
- Lewicki, R. J. in Bunker, B. B. (1995). *Trust in relationships: A model of trust development and decline*. Jossey-Bass.
- Lewis, J. D. in Weigert, A. J. (1985). Trust as a social reality. *Social Forces*, 63, 967–985.
- Lofton, J. (1972). A perspective from the public at large. *American Psychologists*, 27, 364–366.
- MacKinnon, N. J. in Langford, T. (1994). The meaning of occupational prestige scores: A social psychological analysis and interpretation. *The Sociological Quarterly*, 35, 215–245.
- Mayer, R. C., Davis, J. H. in Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*, 20, 709–734.
- Magee, J. C. in Galinsky, A. D. (2008). Social hierarchy: The self-reinforcing nature of power and status. *The Academy of Management Annals*, 2(1), 351–398.
- Malec, N. (2019). *Stališča do psihologije in psihologov – vidika javnosti in stroke* [Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta]. PeFprints <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=111402&lang=slv>
- Mann, M., Hosman, C. M. H., Schaalma, H. P. in de Vries, N. K. (2004). Self-esteem in a broad-spectrum approach for mental health promotion. *Health Education Research*, 19(4), 357–372.
- Matthews, K. A., Raikkonen, K., Everson, S. A., Flory, J. D., Marco, C. A., Owens, J. F. in Lloyd, C. E. (2000). Do the daily experiences of healthy men and women vary according to occupational prestige and work strain? *Psychosomatic Medicine*, 62, 346–353.
- McEwen, B. S. in Gianaros, P. J. (2010). Central role of the brain in stress and adaptation: Links to socioeconomic status, health and disease. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1186, 190–222.

- McGuire, J. M. in Borowy, T. D. (1979). Attitudes toward mental health professionals. *Professional Psychology*, 10, 74–79.
- McKnight, H. D. in Chervany, N. L. (2000). What is trust? A conceptual analysis and an interdisciplinary model. *AMICIS 2000 Proceedings*, 827–833.
- Morris, C. W. (1999). What is this thing called reputation? *Business Ethics Quarterly*, 9(1), 87–102.
- Murray, J. B. (1962). College students' concepts of psychologists and psychiatrists: A problem in differentiation. *The Journal of Social Psychology*, 57, 161–168.
- Nakao, K. in Treas, J. (1994). Updating occupational prestige and socioeconomic scores: How the new measures measure up. *Sociological Methodology*, 24, 1–72.
- Nunnally, J. in Kittross, J. M. (1958). Public attitudes toward mental health professions. *American Psychologist*, 13, 589–594.
- Oddelek za psihologijo (b. d.). *Dodiplomski študij na Oddelku za psihologijo*. http://psy.ff.uni-lj.si/slo/Dodiplomski_%C5%A1tudij
- Olesen, V. L. in Whitaker, E. W. (1986). *The silent dialogue*. Jossey-Bass.
- O'Neill, O. (2002). *Autonomy and trust in bioethics*. Cambridge University Press.
- Ouchi, W. G. (1981). *Theory Z*. Avon.
- Pallack, M. S. in Kilburg, R. R. (1986). Psychology, public affairs, and public policy: A strategy and review. *American Psychologist*, 41, 933–940.
- Post, R. C. (1986). Social foundations of determination law: Reputation and the constitution. *The California Law Review*, 74, 691.
- Pratt, M. G., Rockmann, K. W. in Kaufmann, J. B. (2006). Constructing professional identity: The role of work and identity learning cycles in the customization of identity among medical residents. *Academy of Management Journal*, 49(2), 235–262.
- Rothman, R. (1987). *Working: Sociological perspectives*. Prentice Hall.
- Rotter, J. B. in Stein, D. K. (1971). Public attitude toward the trustworthiness, competence and altruism of twenty selected occupations. *Journal of Applied Social Psychology*, 1(4), 334–343.
- Sapolsky, R. M. (2005). The influence of social hierarchy on primate health. *Science*, 308, 648–652.
- Schein, E. H. (1987). *Career dynamics: Matching individual and organizational needs*. Addison – Wesley.
- Shaffer, L. S. (1977). The Golden Fleece: Anti-intellectualism and social science. *American Psychologists*, 32, 814–823.
- Shapiro, S. P. (1987). The social control of impersonal trust. *American Journal of Sociology*, 93, 623–392.

- Skinner, G. in Clemence, M. (2019). *Global trust in professions* [Predstavitev PPT].
<https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2019-09/global-trust-in-professions-trust-worthiness-index-2019.pdf>
- Slay, H. in Smith, D. A. (2011). Professional identity construction: using narrative to understand the negotiation of professional and stigmatized cultural identities. *Human Relations*, 64, 85–107.
- Siebert, D. C. in Siebert, C. F. (2005). The caregiver role identity scale: A validation study. *Research on Social Work Practice*, 15, 204–212.
- Slater, M. (1981). The occupational image: Poor focusing? *Library Review*, 30(3), 153–161.
- Small, J. in Gault, U. (1975). Perception of psychologists by the general public and three professional groups. *Australian Psychologist*, 10, 21–31.
- Solove, D. J. (2008). The end of privacy? *Scientific American*, 299(3), 100.
- Solove, D. J. in Schwartz, P. M. (2009). *Information privacy law*. Aspen Publishers.
- Straker, D. (2008). *Changing minds: in detail*. Syque Press.
- Stryker, S. (1987). *The interplay of affect and identity: Exploring the relationships of social structure, social interaction, self, and emotion*. American Sociological Association.
- Strupp, H. H. (1976). Clinical psychology, irrationalism, and the erosion of excellence. *American Psychologist*, 31, 561–571.
- SURS. (2011). *Standardna klasifikacija poklicev 2008*.
<https://www.stat.si/skp/Docs/MetodoloskaPojasnilaSKP08.pdf>
- SURS. (2018). *Opis kategorije SKP-08*. <https://www.stat.si/skp/Details.aspx?koda=2634>
- Svensson, L. G. (2003). The quest for professionalism and the dialect of individualism and collectivism in work organizations. *Knowledge, Work and Society*, 1.
- Svensson, L. G. (2006a). *Professional occupations and status: A sociological study of professional occupations, status and trust*.
<https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/3080/5-2006%2c%20Svensson%2c%20Professional%20occupation%20and%20status.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Svensson, L. G. (2006b). New professionalism, trust and competence. *Current Sociology*, 45(4), 579–539.
- Tajfel, H. in Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. V W. G. Austin in S. Worchel (ur.), *The social psychology of intergroup relations* (str. 33–48). Brooks/Cole.
- Tallent, N. in Reiss, W. J. (1959). The public's concepts of psychologists and psychiatrists: A problem in differentiation. *The Journal of General Psychology*, 61, 281–285.
- Thoits, P. A. (1985). Social support and psychological well-being: Theoretical possibilities. V I. G. Sarason in B. R. Sarason (ur.), *Social support: Theory, research and applications* (str. 51–72). Martinus Nijhoff.

- Thumin, J. J. in Zebelman, M. (1967). Psychology vs. psychiatry: A study of public image. *American Psychologist*, 22, 282–286.
- Treiman, D. J. (1976). A standard occupational prestige scale for use with historical data. *Journal of Interdisciplinary History*, 7, 283–304.
- Treiman, D. J. (1977). *Occupational prestige in comparative perspective*. Academic Press.
- Uchino, B. N., Cacioppo, J. T. in Kiecolt Glaser, J. K. (1996). The relationship between social support and physiological processes: A review with emphasis on underlying mechanisms and implications for health. *Psychological Bulletin*, 119, 488–531.
- Ugled. (2014). V Slovar slovenskega knjižnega jezika (2. dopolnjena in deloma prenovljena izd.). <https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=ugled>
- Van Der Gaag, M. in Snijders, T. A. B. (2005). The resource generator: Social capital quantification with concrete items. *Social Networks*, 27, 1–29.
- Von Sydow, K. in Reimer, C. (1998). Attitudes toward psychotherapists, psychologists, psychiatrists, and psychoanalysts: A meta-content analysis of 60 studies published between 1948 and 1995. *American Journal of Psychotherapy*, 52(4), 463–489.
- Wang, Y. and in Vassileva, J. (2007). A review on trust and reputation for web service selection. *27th International conference on distributed computing systems workshops (ICDCSW'07)*.
- Webb, A. R. in Speer J. R. (1985). The public image of psychologists. *American Psychologist*, 40, 1063–1064.
- Williams, D. R., Neighbors, H. W. in Jackson, J. S. (2003). Racial ethnic discrimination and health: Findings from community studies. *American Journal of Public Health*, 93, 200–208.
- Wood, W., Jones, M. in Benjamin, L. T. (1986). Surveying psychology's public image. *American Psychologist*, 41(9), 947–953.
- Xu, W. in Leffler, A. (1992). Gender and race effects on occupational prestige, segregation, and earnings. *Gender and Society*, 6, 376–392.
- Yamagishi, T. in Yamagishi, M. (1994). Trust and commitment in the United States and Japan. *Motivation and Emotion*, 18(2), 129–166.
- Yavuz, B., Diaz, I., Katano, I. in Pinto, F. (2020). Trust forwards psychologist. *Interno gradivo pri predmetu Kvalitativno psihološko raziskovanje*.
- Zorko, A. (2014). *Ogledalo Slovenije 2012-2014* [Predstavitev PPT]. http://www.valicon.net/uploads/Ogledalo_Slovenije_2012-2014.pdf
- ZRSZ. (2010a). *Opisi poklicev*. <https://www.ess.gov.si/ncips/opisi-poklicev>
- ZRSZ. (2010b). *Opis poklica psihologa*. https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=813

Priloge

Priloga 1: Vprašalnik o ugledu in podobi poklicev (Kline in Boštjančič, 2016)

Razvrstite naslednje poklice od najbolj do najmanj uglednega. Poklicu, ki je po vašem mnenju najbolj ugleden, dodelite številko 1 (prvi), poklicu, ki je po vašem mnenju najmanj ugleden pa številko 12 (zadnji). Na računalniku to naredite tako, da kliknete poklic v levem stolpcu ter ga z miško primete in prenesete na želeno mesto v desnem stolpcu. Na mobilnih napravah pa v polje pred posameznim poklicem vpišete želeno številko.

Razpoložljive kategorije:

Razvrščene kategorije:

pravnik	1. _____
politik	2. _____
novinar	3. _____
profesor	4. _____
gasilec	5. _____
inženir	6. _____
vojak	7. _____
policist	8. _____
učitelj	9. _____
zdravnik	10. _____
manager	11. _____
psiholog	12. _____

Kakšno je vaše osebno mnenje o poklicu ZDRAVNIKA?

Na vprašanje odgovorite tako, da za vsako izmed spodaj navedenih lastnosti ocenite, v kolikšni meri se strinjate, da je značilna za poklic zdravnika. To storite tako, da pri posamezni lastnosti kliknete na ustrezen odgovor od 1 (Sploh se ne strinjam) do 5 (Povsem se strinjam).

ZDRAVNIKI SO ...

	1 - Sploh se ne strinjam.	2 - Ne strinjam se.	3 - Niti se strinjam, niti se ne strinjam.	4 - Strinjam se.	5 - Povsem se strinjam.
odtujeni	☐	☐	☐	☐	☐
egoistični	☐	☐	☐	☐	☐
vedoželjni	☐	☐	☐	☐	☐
potrpežljivi	☐	☐	☐	☐	☐
strokovni	☐	☐	☐	☐	☐
izobraženi	☐	☐	☐	☐	☐
spoštovani	☐	☐	☐	☐	☐
podjetni	☐	☐	☐	☐	☐
odločni	☐	☐	☐	☐	☐

Kakšno je vaše osebno mnenje o poklicu PSIHOLOGA?

Na vprašanje odgovorite tako, da za vsako izmed spodaj navedenih lastnosti ocenite, v kolikšni meri se strinjate, da je značilna za poklic psihologa. To storite tako, da pri posamezni lastnosti kliknete na ustrezen odgovor od 1 (Sploh se ne strinjam) do 5 (Povsem se strinjam).

PSIHOLOGI SO ...

	1 - Sploh se ne strinjam.	2 - Ne strinjam se.	3 - Niti se strinjam, niti se ne strinjam.	4 - Strinjam se.	5 - Povsem se strinjam.
odtueni	☐	☐	☐	☐	☐
egoistični	☐	☐	☐	☐	☐
vedoželjni	☐	☐	☐	☐	☐
potrpežljivi	☐	☐	☐	☐	☐
strokovni	☐	☐	☐	☐	☐
izobraženi	☐	☐	☐	☐	☐
spoštovani	☐	☐	☐	☐	☐
podjetni	☐	☐	☐	☐	☐
odločni	☐	☐	☐	☐	☐

Kakšno je vaše osebno mnenje o poklicu UČITELJA?

Na vprašanje odgovorite tako, da za vsako izmed spodaj navedenih lastnosti ocenite, v kolikšni meri se strinjate, da je značilna za poklic učitelja. To storite tako, da pri posamezni lastnosti kliknete na ustrezen odgovor od 1 (Sploh se ne strinjam) do 5 (Povsem se strinjam).

UČITELJI SO ...

	1 - Sploh se ne strinjam.	2 - Ne strinjam se.	3 - Niti se strinjam, niti se ne strinjam.	4 - Strinjam se.	5 - Povsem se strinjam.
odtueni	☐	☐	☐	☐	☐
egoistični	☐	☐	☐	☐	☐
vedoželjni	☐	☐	☐	☐	☐
potrpežljivi	☐	☐	☐	☐	☐
strokovni	☐	☐	☐	☐	☐
izobraženi	☐	☐	☐	☐	☐
spoštovani	☐	☐	☐	☐	☐
podjetni	☐	☐	☐	☐	☐
odločni	☐	☐	☐	☐	☐

Kakšno je vaše osebno mnenje o poklicu MANAGERJA?

Na vprašanje odgovorite tako, da za vsako izmed spodaj navedenih lastnosti ocenite, v kolikšni meri se strinjate, da je značilna za poklic managerja. To storite tako, da pri posamezni lastnosti kliknete na ustrezen odgovor od 1 (Sploh se ne strinjam) do 5 (Povsem se strinjam).

MANAGERJI SO ...

	1 - Sploh se ne strinjam.	2 - Ne strinjam se.	3 - Niti se strinjam, niti se ne strinjam.	4 - Strinjam se.	5 - Povsem se strinjam.
odtujeni	☐	☐	☐	☐	☐
egoistični	☐	☐	☐	☐	☐
vedoželjni	☐	☐	☐	☐	☐
potrpežljivi	☐	☐	☐	☐	☐
strokovni	☐	☐	☐	☐	☐
izobraženi	☐	☐	☐	☐	☐
spoštovani	☐	☐	☐	☐	☐
podjetni	☐	☐	☐	☐	☐
odločni	☐	☐	☐	☐	☐

Spol (svoj odgovor izberite s klikom nanj):

- ☐ Moški
☐ Ženski

Starost (vašo starost vpišite v spodnje polje). _____

Stanujem (svoj odgovor izberete s klikom nanj):

- ☐ v mestu.
☐ v predmestju.
☐ na podeželju.

Stopnja vaše najvišje dosežene izobrazbe (svoj odgovor izberete s klikom nanj):

- ☐
I. nedokončana OŠ
II. OŠ
III. nižje poklicno izobraževanje (2-letno)
IV. srednje poklicno izobraževanje (3-letno)
V. gimnazijsko, srednje poklicno-tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje.
☐
VI/1. višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program
VI/2. visokošolski strokovni in univerzitetni program (1. bol. st.) oziroma po starem programu: specializacija po višješolskem strokovnem programu, visokošolski strokovni program
☐
VII. magisterij stroke (2. bol. st.) oziroma po starem programu: specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program
☐
VIII/1. specializacija po univerzitetnem programu, magisterij znanosti
VIII/2. doktorat znanosti (3. bol. st.) oziroma po starem programu: doktorat znanosti

Katera izmed navedenih oblik povezanosti s psihologom vas najbolj opisuje? (Svoj odgovor izberete s klikom nanj.)

- ☐ Osebno ne poznam nobenega psihologa.
- ☐ Imam stik s psihologom izven delovnega mesta (družina, prijatelji ...).
- ☐ Na delovnem mestu sodelujem s psihologom.
- ☐ Sem psiholog.
- ☐ Na delovnem mestu sodelujem s psihologom in sem psiholog.

Na katerem področju delate? (Svoj odgovor izberete s klikom nanj.)

- ☐ Na področju klinične psihologije.
- ☐ Na področju pedagoške psihologije.
- ☐ Na področju organizacijske psihologije.
- ☐ Na drugem področju:

Katerega izmed spodaj navedenih poklicev opravljate? (Svoj odgovor izberite s klikom nanj.)

- ☐ pravnik
- ☐ politik
- ☐ novinar
- ☐ profesor
- ☐ gasilec
- ☐ inženir
- ☐ vojak
- ☐ policist
- ☐ učitelj
- ☐ zdravnik
- ☐ manager
- ☐ psiholog
- ☐ Nobenega izmed navedenih.

Kateri izmed spodaj navedenih poklicev je NAJBOLJ PODOBEN poklicu, ki ga opravljate? (Svoj odgovor izberite s klikom nanj.)

- ☐ pravnik
- ☐ politik
- ☐ novinar
- ☐ profesor
- ☐ gasilec
- ☐ inženir
- ☐ vojak
- ☐ policist
- ☐ učitelj
- ☐ zdravnik
- ☐ manager
- ☐ psiholog